

ILUSTROVALA IRENA TARASOVÁ

O dvoch bratoch

VIETNAMSÁ ROZPRÁVKA

Dávno, pradávno, za čias kráľa Hung Vuonga štvrtého, žili dvaja bratia, ktorí sa volali Tan a Lang. Obaja boli takí šváрни, že ich krása vzbudzovala obdiv všetkých ľudí,

ktorí ich hoci len raz uzreli. Bratia sa mali navzájom veľmi radi, a ako dorastali do mužného veku, ich brátská láska ešte väčšmi mocnela. Spájalo ich jednak to, že si boli

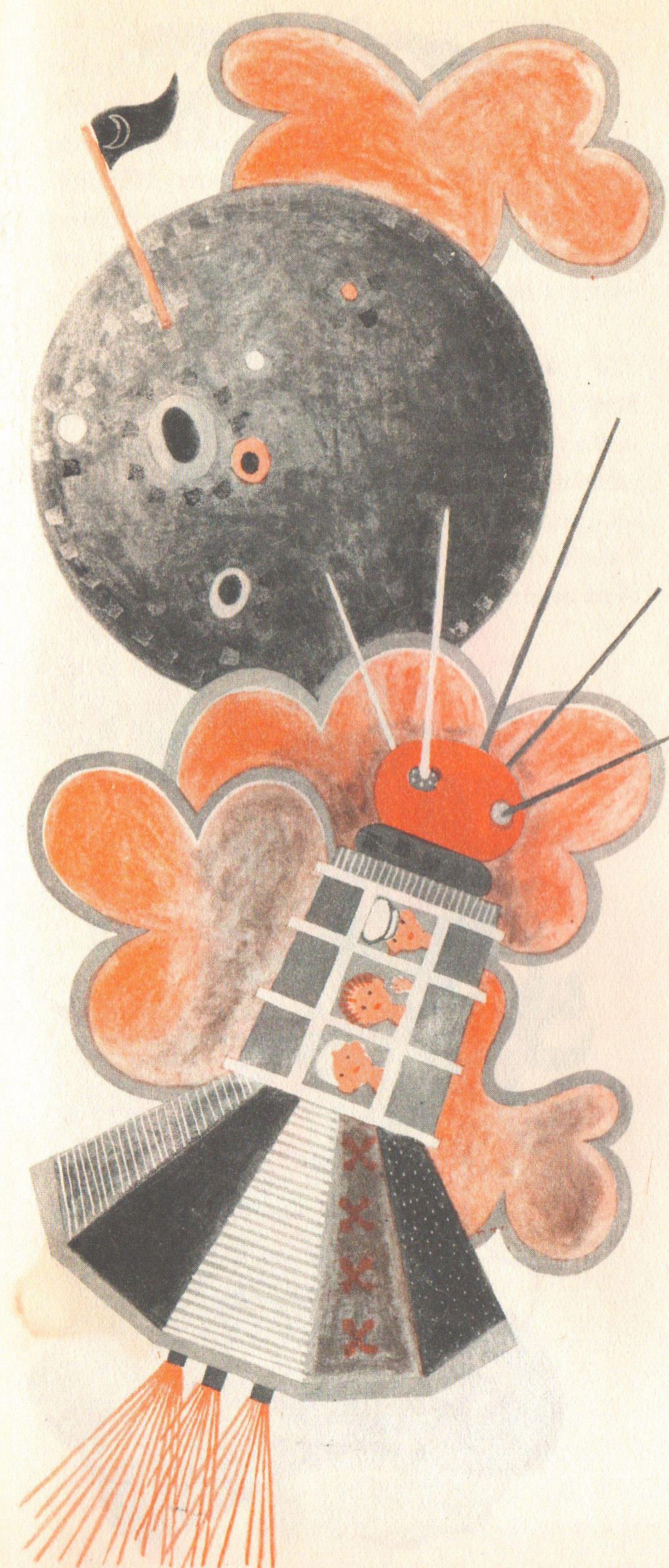
podobní, akoby si z oka vypadli, ale najmä, že boli siroty.

Aby Tan a Lang poznali múdrosť a zákony predkov, aby sa dobre pripravili na život, vybrali sa do sveta. Prišli k istému mudrcovi zo slávnej rodiny Luu. A v tej rodine žilo dievča, také krásne, že šiel o ňom chýr po celej krajine. Malo oči žiarivé ako fénix a obočie klenuté sťa bambusové prúty. Krásavica sa zaľúbila do oboch mudrcových žiakov, ale iba jedného si mohla vyvoliť za muža. I rozhodla sa pre staršieho. Ale ktorý je starší? Pravdaže, dievča z takej váženej rodiny a vysokého rodu sa nemohlo priamo opýtať na to cudzích mládenčov. Raz počas obeda pozorovala oboch a zbadala, že jeden ponúka druhému paličky na jedenie. Tak poznala, ktorý je jej vyvolený. Osud bol teda priaznivý k Tanovi. Rodičia dievčaťa žičili tomuto zväzku a Lang sa radoval zo šťastia svojho brata Tana.

Tan všetku lásku a nežnosť dával svojej žene a na úbohého Langa načisto zabudol. Lang bol zúfalý, že brat sa mu odcudzil a myslel iba na svoje šťastie. Okradnutý o bratskú lásku, opustený od šťastia zaslepeným Tanom, rozhodol sa, že odíde na ďaleké púste miesto, kde sa mu azda jeho boľavé srdce zahojí. Odišiel v sivej temrave pred rozbriezdením, keď dennica len slabo žiarila na oblohe. Húština ho prikryla vlhkým plášťom. Prešiel lesmi, prešiel horami-dolami, až napokon zastal na brehu ďalekej rieky. Tu padol na zem od hladu a únavy, lebo od svojho úteku nevzal jedlo do úst a ešte neodpočíval odvtedy, čo sa vydal na cestu so svojim žiaľom.

Keď si odpočinul, skúsil prejsť rieku, ale riečište bolo široké, koryto hlboké a prúd dravý, takže sa mu to nepodarilo.

A tak pútnik sa na brehu ponoril do svojho zúfalstva.

Kozmonauti

MIROSLAV VÁLEK

Prvé správy vysielané z Mesiaca:
Tu nikto čas nudnou vedou
nestráca.

Po prvé: je v týždni mesiac voľna,
po druhé: je škola prísne
dobrovoľná.

Povinný je futbal, hokej
a podobné náuky,
obedujú sa len kakaové nanuky.
No a čo sa podrobností týka,
neučia sa počty, ani gramatika,
o ostatnom ani nevraviac.

Ba čo viac,
niet tu ani školských konferencií
a k všeobecnej závidi
známky dávajú tu iba na listy
a skúšajú len šaty u krajčira.
Také správy z Mesiaca sa šíria.

P. S.
Tieto správy vysielali
traja chlapci z tretej C,
ktorí išli na mesiac
ku starej mame
najesť sa riadne kýšky.
Ďalej nech si pridá, kto čo chce.
Ale to už bude báseň o inom
a z inej knižky.

Po tvári sa mu začali liať horúce slzy. Plakal, plakal, až sa celkom usužoval.

Dobří duchovia nebies, ktorí poznajú všetko utrpenie i radosť ľudskú, uvideli Langa umierať od veľkej lásky za bratom, a premenili ho na vysokú bielu skalú, ktorá vyčnievala doďaleka v puste krajine.

Tan bol za ten čas ešte stále zaslepený horúcou láskou k žene. Lenže ani taká láska netrvá večne a starší brat si odrazu spomenul na mladšieho. Vypytoval sa na Langa, no ani služobníci ani spoločníci, susedia a obyvatelia mesta, nik už niekoľko dní Langa nevidel, ani nevedel povedať, kde by sa bol podel, v ktorú stranu odišiel.

Čím ďalej tým viac Tan cítil, že sa mrzko zachoval k bratovi. Svedomie ho čoraz väčšmi zhrýzalo. Trpko a bolestne si uvedomil vinu.

Jedného dňa, trápený výčitkami, opustil Tan ešte spiacu ženu a pobral sa hľadať brata. Šiel sám, kam ho oči viedli, číhal na každú stopu, volal brata po mene na všetky strany, ale ani ozvena sa mu neohlášala. Bez jedla a odpočinku putoval niekoľko dní, nesmierna únava z cesty len zvyšovala jeho rastúcu úzkosť. S vypätím posledných síl dovliekol sa k úpätiu osamelej bielej skaly a s nadľudskou silou vydriapal sa na jej vrchol v nádeji, že odtiaľ uvidí, ktorým smerom ísť ďalej. Keď však bol hore, padol na šedivé temä a vápencové steny skaly počuli, ako posledný raz vydýchol. A dobrí duchovia ho premenili na krásnu štíhlu palmu, ktorej zelené ratolesti sa podobali rozprestretému vejáru...

Doma opustená Tanova žena úzkostlivo rozmýšľala, kde sa Tan mohol podieť, až prišla k presvedčeniu, že ho túžba za bratom vyhnala od teplého domáceho kozuba. Naplnená čudnými obavami rozhodla sa vydať na cestu a nájsť ho.

Cez hory a doly, bez oddychu, v poludňajšej páľave i v strašidelných čierňavých noci, plných zakrádajúcich sa neznámych zverov, putovala mladá žena ďalej a ďalej. Statočne bojovala proti únave a hladu, až napokon jej pohľad upútala vysoká palma, vypínajúca sa na osamelej skale. Jej vejárovité ratolesti sa v slnečnom jase skveli sviežou zeleňou a priťahovali ju.

Tak mladá žena prišla na to miesto, kde zahynuli Lang a Tan. Ovinula vysilené ramená okolo hladkého kmeňa arekovej palmy a pokúsila sa vstať, ale smrť jej v tom zabránila.

Dobří duchovia premenili mladú ženu na betelovú lianu, aby tak zvečnili jej posledný pohyb a aby jej posledné objatie s Tanom bolo večné.

Tak skonali traja hrdinovia tohto príbehu o láske...

Po istom čase dozvedel sa jeden múdry a ctihodný stavec podivuhodný príbeh dvoch bratov a mladej ženy. Dojatý ťažkými skúškami, cez ktoré prešli, a vzájomnou láskou a obetavosťou, postavil pod skalou pagodu. Na pamiatku bratskej svornosti a manželskej vernosti nazval ju chrámom Vernosti a lásky.

V tom čase postihla Vietnam neslýchaná suchota. Medzi spálenými rastlinami jedine zázračný palmový strom a na ňom ovinutá betelová liana sa bujne zeleneli. Dozvedel sa o tom sám kráľ Hung Vuong a vydal sa s veľkým sprievodom k pagode Vernosti a lásky, aby videl zelený strom a lianu. Palma i liana sa ešte väčšmi zaskveli, aby svojou krásou a zeleňou privítali panovníka. Ich sviežosť sa odrážala od sklúčujúceho pohľadu na vysušené okolie a kráľ s družinou sa tomu veľmi čudovali. Hung Vuong odtrhol palmový oriešok, zavinul ho do betelového listu a vložil si ho do úst. Žuje, žuje a je prekvapený príjemnou chuťou i osviežujúcou štavnatosťou.

Odvtedy pestujú ľudia arekovú palmu a betel. Stalo sa zvykom, že guľôčka z orieška a betelového listu darúva sa pri zasnúbení a svadbe ako prísľub lásky a vernosti. Takýto dar je výrazom želania, aby sa mladí ľudia mali tak radi ako dvaja bratia a boli si takí verní ako Tan a jeho mladá žena.

V Medzinárodnom roku knihy vychádza v Mladých letách knižka krásnych rozprávok z Vietnamu. Prostredníctvom týchto rozprávok lepšie poznáte svojich priateľov z dalekej a ťažko skúšanej krajiny. Rozprávky preložil kolektív redaktorov z Mladých liet a honoráre poslali prostredníctvom Fondu solidarity vietnamským deťom.

Rozprávku, ktorú uverejňujeme, preložila Maša Halamová a voľne ju podáva — ako aj ostatné v knižke — Rudo Moric.

Psia hádanka

KLIMENT ONDREJKA

Za časov takých dávnych, že sa na ne pamätať nemôžeme, ale nie takých dávnych, že by v nich vlaky nepremávali, cestovala vlakom jedna pani so psom — takým psíkom, čo nič nestráži, ba ešte jeho strážia.

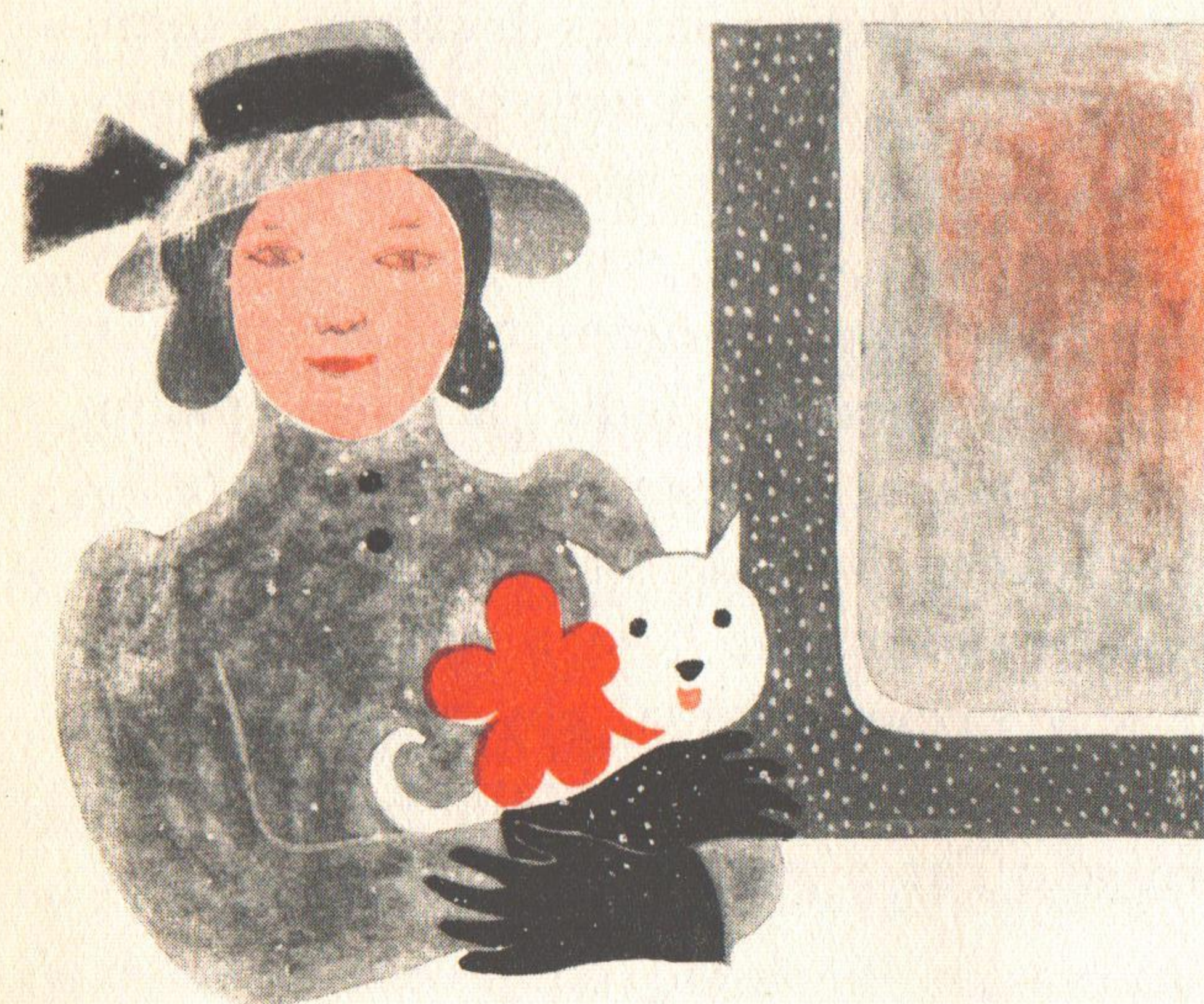
Cestoval v tomto vlaku aj istý pán. A ten začal fajčiť.

Pani doňho! Že sa tu fajčiť nesmie, a keby sa aj smelo, že to psíkovi, ani jej dobre nerobí.

Pán sa bránil tým, že zvieratá je zakázané vodiť do oddelenia medzi ľudí.

Pani, že čo ho do toho, že ona psa nedoviedla, že ho ona doniesla, a že keď je protivný, že mu priečnosť spraví! A vyhodila mu cigaretu i cigaršpic von z vlaku.

Pán vyhodil zas psa oblokom.

Či vám ten psík nedobehol k najbližšej stanici? A hádajte, čo mu trčalo z pysku?

Cigareta?

Cigaršpic?

Cigareta i cigaršpic?

Vyplazený jazyk! Veru vyplazený až po samú zem.

Môj byvol a ja

DOAN THI MAI THAN

**Spoza lesa slnko vyšlo —
teplým lúčom hreje nás.
Kým sa rosou leskne tráva —
ty môj byvol, len sa pas!**

**A ja si na malú chvíľu
sahnem k tebe do trávy.
Teplý vetrik obom sa nám
„Dobré ráno“ pozdraví.**

**Popásaj sa, ak ti chutí,
na slnečnej paseke.
A až sa ti napiť žiada —
pôjdem s tebou ku rieke.**

**Potom pôjdeš, byvol môj,
pole pluhom preorať —
aby sme doň ešte dnes
bielu ryžu mohli siať.**

**Slnko zašlo dávno za les
a na spánok už je čas.
Kým však hviezdy z neba svietia —
ty môj byvol, len sa pas.**

Môj dedko

NGUEN HONG KIEN

**Len čo slnko kukne spoza lesa,
z postele môj dedko vstáva.
Na kozube spraví oheň,
aby čajník zaspieval nám rannú
pieseň.**

**Môj dedko má sivú bradu a tiež
sivé vlasy.**

**Za šijacím strojom sedí
a po plátne rovné stehy bežia —
krásne ako jeho život.**

**Roztrhne sa vojakovi blúza —
už môj dedko ihlu berie.
A košelu ryžiarovi pozašívá —
že je ihneď ako nová.**

**No každý deň jeho chrbát
ohýna sa viac a viac.
Až zlí yankee odíde raz —
prídu s otcom domov moji bratia,**

od šťastia môj dedko iste omladne.

Dievčatá a chlapci,

pristúpte na chvíľu ku glóbusu alebo veľkej mape sveta. Iste vám nedá veľa námahy nájsť sedemnástu severnú rovnobežku. Obopína ako obruč celú zemeguľu a beží cez mnohé krajiny. Nájdete na nej Mexiko, Alžír, Indiu, Vietnam. Pri tejto krajine sa na chvíľu prstom zastavte. Na sever od sedemnástej rovnobežky leží tá časť Vietnamu, v ktorej žijú naši priatelia. Žijú tam deti, ako ste vy, chodia do školy, snívajú a píšú básničky. Pravda, nie v takom pokoji, na aký sme si zvykli u nás, pretože už dlhé roky na ich krajinu padajú bomby z amerických lietadiel.

Nájdite si teda, chlapci a dievčence, na svojom glóbuse tú čarovnú exotickú krajinu, o ktorej sa toľko píše vo všetkých novinách sveta, a začítajte sa do veršov jej detí.

AC

Je mi dobre

DO NGONG THONG

**Je mi dobre.
Zelenie sa v poli ryža.
Je mi dobre.
V lese stojí naša chyža.
Je mi dobre.
Do útoku idú naši.
Je mi dobre.
Yankee beží, až sa práši!
Je mi dobre.
Zajtra vstane nový les
tam, kde holé stráne
belejú sa dnes.
Je mi dobre.
Našej štíhlejšej palmy tieň
ukryje nás celý deň.
Je mi dobre.
Nech čas beží, nech si beží!
Privykli sme ohňu, zime...
Zvítazíme!**

PRELOŽIL ALOJZ ČOBEJ

Nenormálny chlapec

JÁN MOKRÝ

Náš malý Danko sa rozosmeje pre nič za nič. Smiešny mu je pes, mačka aj starý poštár, ktorý doručuje listy v našej ulici. Keď prileť na balkón holub, ide sa Danko zújsť od smiechu.

„Ten chlapec asi nie je normálny...!“ povedal nedávno otec, keď Danko išlo rozhodiť od smiechu pri televíznom futbalovom zápase. Mama zobrala rozchichotaného Danko do kuchyne, lebo otec sa ho už chystal biť. Pri športových prenosoch je nervóznym a potom, ako vraví, nepozná ani vlastného brata. Ešte šťastie, že nijakého nemá.

Nečudo, že nedávno, keď sa mi zapálili mandle, zobrala mama k lekárovi aj malého Danko.

„Smeje sa, pán doktor...“ vraví smutne.

„No a čo má byť? Nech sa smeje,“ odpovedal zas doktor.

„Ale on sa smeje na hocičom.“

„Na čom, napríklad?“

„Na psoch. na mačkách a tak...“

„Bývajú aj smiešni psi. Aj poštár môže byť smiešny. Môže byť napríklad ufúlaný,“ povedal lekár.

„Ja mám zase smiešne malý plat,“ povedala zdravotná sestrička a kyslo sa usmiala.

„To sem nepatrí, Cilka. Už som vám stokrát povedal, že s vaším platom nepohne ani Alah, totiž, ako by som...“ zaplietol sa doktor a prísne pozrel na sestru.

„Ale náš poštár chodí upravený... Chlapec sa smeje len tak,“ vysvetľovala mama.

„Dobre, dobre,“ povedal doktor a bolo na ňom vidieť, že ho už celá vec prestala baviť.

V tej chvíli si náš Danko všimol fonendoskop na doktorovom krku, ukázal naň prstom a rozchichotal sa, akoby ho boli piati štekli...“

„Na moj dušu, zvláštne,“ mrmlal doktor a začalo mu cukáť pod nosom. O chvíľu sa rozosmial silným hrubým hlasom.

Rozosmiala sa aj naša mama, rozosmial som sa aj ja. Z vedľajšej kancelárie prišiel akýsi starý pán doktor s dvoma sestrami.

„Čo je tu za cirkus?“ opýtal sa prísne. Potom sa pozrel na Danko, na mamu, znovu na Danko a rozosmial sa tenučkým, piskľavým smiechom.

„Chlapec je zlatý, hihi,“ výskala sestrička so smiešne malým platom a utierala si slzy.

Ktosi zaklepal na dvere. Sestra nechotne odchyľila dvere. Do ordinácie vbehla tučná pani so zafačovanou rukou.

„Človek tu trpí od rána, a vy sa bavíte,“ kričala. „Ja som, prosím, vážne chorá. Budem sa sťažovať... ja to tak nenechám... ja si, prosím, platím nemocenskú... so mnou nebudete zametať...“

„Nebudeme zametať, nebudeme... aj chlapec je vážny prípad...“ šemotil mladší doktor a zúfalo dusil v sebe smiech. Keď sa mu podarilo vytisnúť zlostnú paniu z ordinácie, hlboko si vzdychol, posadil sa do otáčavej stoličky a začal si utierať zarosené okuliare.

„Nemáte sa čoho obávať, pani,“ povedal napokon. „Ide o afekty, vyplývajúce z nadmernej senzibility. Chlapec je vnímavý a niektoré podnety z okolia vníma ireálne. Nerozumie im, a preto ich nezačleňuje do logických štruktúr. Presúva ich, povedal by som, do oblasti komična. Prejde ho to, nebojte sa...“

„Áno, prosím. Ale prečo sa stále smeje?“ povedala mama, a hneď sa zahanbila.

„Už som to povedal... Nerozumeli ste?“

„Nie veľmi.“

Potom sme odišli.

„Mama, a čo s mandľami?“ opýtal som sa jej na schodoch.

„S akými mandľami?“

„S mojimi. Veď ja som chorý. Nie Dano!“

„Uvarím ti čaj. A kúpim ti med.“ Potom sa na chvíľu zamyslela a spýtala sa ma: „Povedz, nie je blázon?“

„Kto?“

„Dano. Smial sa ako na hlavu padnutý...“

„Pravdaže nie! A čo potom doktor? Všetci sa smiali ako v cirkuse... Všetci sú blázni?“

„Veď... A tá sestra, bože môj...“

„Tej sestre odpadla mihalnica. Stúpila si na ňu. Má ju na podošve!“

„Mihalnica? Na podošve, vravíš? To som si ani nevšimla...“ povedala mama a rozosmiala sa tak, že sa ľudia za nami obzerali.

Mama si všetko, čo povedal doktor, zapísala a naučila naspamäť. Keď sa Dano z ničoho nič rozosmeje, vysvetľuje susedám: „Chlapec je vnímavý a niektoré podnety z okolia vníma ireálne. Ale prejde ho to...“

Susedky sústrastne pokyvujú hlavami a šepkajú: „Vidíte, pani, všetci máme svoje trápenie... Aj mňa nedávno pichlo pri srdci... Až som si pomyslela, že ma zubatá kosou začiahla.“

A Dano poskakuje ďaleko pred mamou. „Havko, havko zlatý,“ vykrikuje na potulného psa a ten prichádza k nemu, obzerá si ho a vrtí chvostom. Obaja sa smejú, akoby im patril celý svet.

Rozprávka o slnku

LAPONSKÁ POVEŠŤ

Dávno-prádávno bola na severe krajina, kde nesvietilo slnko ani mesiac. Bola celkom tmavá. Len hviezdy sa ligovali na čiernej oblohe. Ale akéže svetlo dávajú hviezdy? Skoro nijaké, len sa trblietajú.

Oheň ľudia tmavej krajiny nepoznali. Žili v príbytkoch z drnov a prútia. Aby im bolo teplejšie, nasypali na ne zem a poupchávali ich machom. No i tak sa triasli od chladu, lebo od zamrznutého mora fúkal neľútostný vietor.

V tmavej krajine stál vysoký vrch. Pri jeho úpätí sa tiahol dlhý čierny múr. Za ním bol dom z čiernych brvien, obitý teplými jeleními kožami. V dome žil stariec s čiernou bradou a za múrom sa páslo stotisíc jelenov.

Obyvatelia tmavej krajiny nemali ani domy ani jelene, jedli len ryby, ktoré si vylovili spod ľadu. Tak žili tisícky a tisícky rokov a nik nepomyslel, že by mohli žiť aj inak.

Raz však prišiel do tmavej krajiny starček na bielom jeleňovi.

„Buďte pozdravení, ľudia,“ povedal a zastavil jeleňa. „Aká strašná tma vládne vo vašej krajine. Či ste nikdy nevideli slnko?“

Nikto mu neodpovedal, nikto nechápal, o čom hovorí.

„Vidím, že skutočne nepoznáte slnko. A slnko, to je radosť, svetlo, teplo. Svieti na druhej strane vrchu za vysokým múrom. Na najrýchlejšom jeleňovi by ste museli ísť veľmi dlho, aby ste ho uvideli.

Pešo by ste k nemu nedošli nikdy, na to je ľudský život krátky.“

Počúvali ľudia starčeka a mlčky sa čudovali: čo je to za zázrak, to slnko, že prináša naraz radosť, teplo i svetlo.

Počul to i stariec s čiernou bradou a spustil krik:

„Hlúpi ste vy, ľudia z tmavej krajiny, hlúpi a slepí. Či môže byť niečo, čo dáva radosť, svetlo a teplo? Či môže byť niečo, o čom by som ja nevedel? Klamár je ten stariec, čo prišiel na bielom jeleňovi a rozpráva vám rozprávky ako malým deťom. Zbiť a vyhnáť ho treba. Niet na svete krajšej farby, ako je čierna, niet nijakej inej farby.“

Zamysleli sa obyvatelia tmavej krajiny. Či za rozprávku majú starčeka zbiť? Nepočúvli zlostného starca, obrátili sa mu chrbtom a prosili starčeka na bielom jeleňovi, aby im rozprával o slnku.

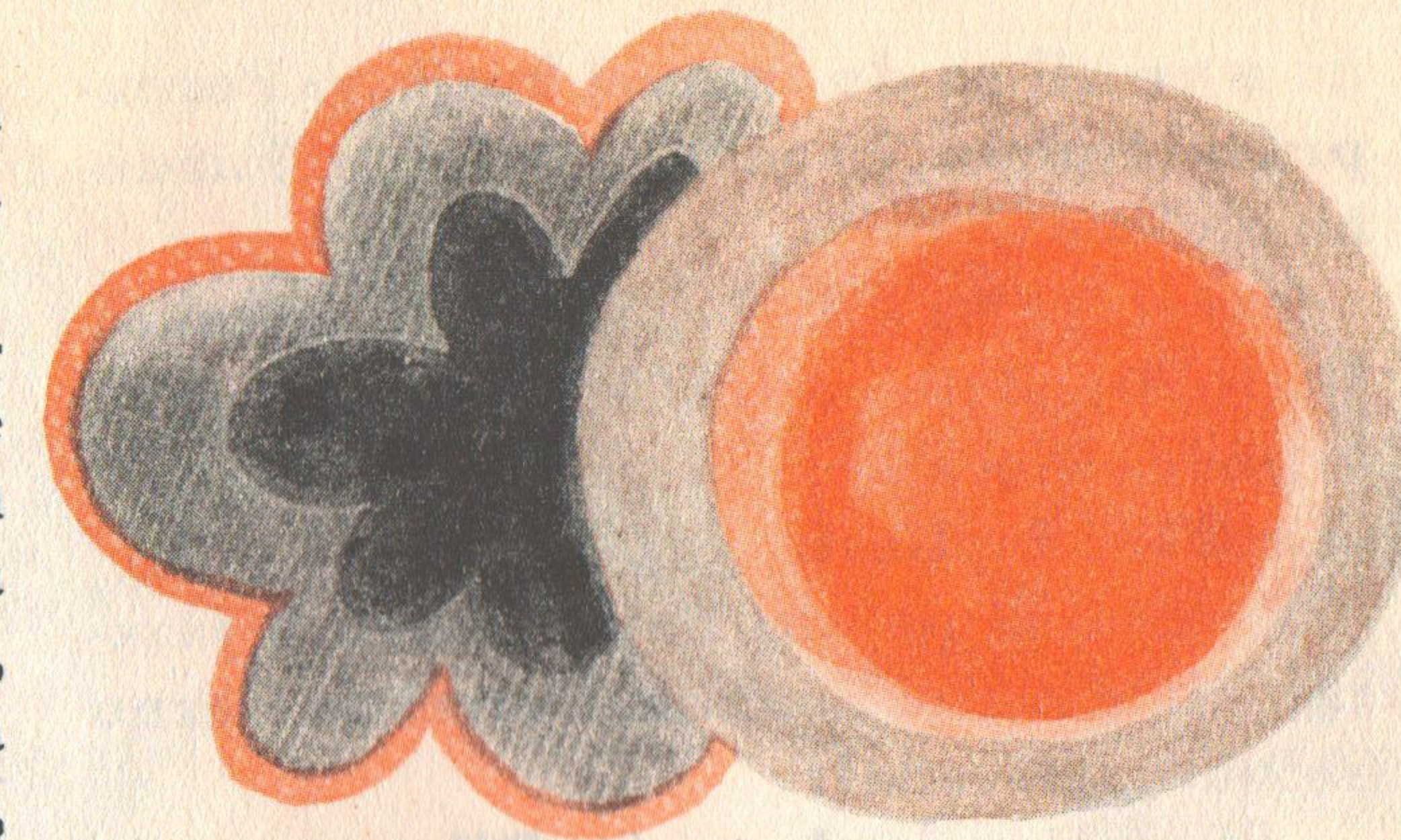
Ale starček pokrútil hlavou, pohasli mu oči, stembela tvár, pobledla i žiara bieleho jeleňa.

„Ťažko uveriť niečomu, čo sme nevideli,“ povedal tichým hlasom. „No ak je múr, musí byť niečo i za múrom. Ak tu stojí hora, musí sa rozprestierať zem i za horou. Ak sú malé blikajúce hviezdičky, môže byť i veľká hviezda, jasná a žiarivá ako tisíc hviezd. A je na svete veľa farieb, nielen čierna. Čierna farba je farba klamstva, nespravodlivosti a zlej sily. Ja odchádzam a uvidí ma už len ten, kto uverí, že je slnko.“

Biely jeleň udrel kopytom, zem sa rozostúpila a pohltila starčeka i jeleňa.

Ľudia sa rozišli do svojich príbytkov. Zlostný čierny stariec sa vrátil do domu za múr a všetci začali žiť tak ako predtým.

Len mládenec Lajne už nemohol žiť po

starom. Starčekove slová o neznámom slnku, ktoré rozdáva radosť, svetlo a teplo, ho tak uchvátili, že sa vybral k čiernym jazerám, kde rástol iba lišajník. Zahľadel sa na čiernu oblohu, na čiernu vodu, pozrel na čiernu zem a povedal:

„Aké by to bolo krásne, keby nebolo všetko čierne. Verím, že existuje slnko. Túžim ho vidieť. No ako nájdem starčeka a jeho bieleho jeleňa?“

Len čo vyriekol tieto slová, rozostúpil sa lišajník, mach a zjavil sa zázračný jeleň.

„Tu som,“ povedal, „vysadni na mňa!“

Lajne si sadol a jeleň sa pustil cez močiare, čierne jazerá, čierne hory.

Nevedel Lajne, či uháňali dlho, či krátko, keď sa jeleň zrazu zastavil. Pred nimi na žulovom kameni sedel starček s bielou bradou.

„Buď pozdravený, mládenec,“ povedal. „Som rád, že si uveril v slnko.“

„Ďakujem ti za dobré slovo,“ odpovedal Lajne. „Ale povedz, ako by som mohol obyvateľom svojej krajiny priniesť slnko. Čo len kúsok slnka pre radosť.“

„Získaš ho,“ povedal starček. „No aby všetkých zohrialo, všetkých potešilo, musíš vzbudiť v ľuďoch tvojho rodu vieru v slnko. Čo len takú tenkú a slabú ako vlások.“

„Dobre,“ povedal Lajne, sadol na jele-

ňa a vrátil sa do tmavej krajiny. Porozprával ľuďom, čo zažil, a požiadal každého o vlások.

Začal potom Ľajne pliesť z vláskov škatuľku. Bola to ťažká práca. No mládenčova viera bola silná a pomohla mu škatuľku dopliesť.

Vybral sa potom Ľajne znovu k jazerám, kde rástol lišajník. Pozrel na čiernu oblohu a povedal:

„Škatuľka je hotová. Dlho som ju plietol a viera všetkých ľudí prešla do mňa cez tieto vlasy. Som pripravený získať slnko pre obyvateľov svojej krajiny.“

Len čo to dopovedal, rozostúpil sa lišajník a mach a pred Ľajnom stál biely jeleň.

„Vysadni na mňa,“ povedal. A znovu uháňali po lišajníkoch, močiaroch, cez čierne jazerá a čierne hory. Až zrazu v diaľke zažiarilo červené svetlo. Na samom kraji zeme sa jagalo slnko, horelo, oči oslepovalo.

„Počkaj chvíľu,“ povedal Ľajne bielemu jeleňovi, „oči ma bolia, musím privyknúť.“

Zastavil sa jeleň a hovorí:

„Pozri, aké je slnko obrovské, jasné a horúce. Jeden človek ho neunesie. Odlomíme len kúsok, ukážeme ho ľuďom v tvojej krajine. Ak sa im bude páčiť, nech

prídu a vezmú si ho celé. A keď nie, vrátíme i ten kúsok späť.“

„Bude sa im páčiť, určite bude. Poďme rýchlo, moje oči už privykli. Rýchlo!“

„Otvor škatuľku,“ hovorí jeleň, „a drž sa pevne.“

Otvoril Ľajne škatuľku a vtom sa jeleň vzniesol k slnku. Prudko narazil doň parohami a kúsok slnka odpadol do škatuľky. Ľajne ju rýchlo zatvoril a jeleň uháňal späť.

Keď prišli do tmavej krajiny, zosadol Ľajne z jeleňa a hlboko sa mu poklonil. Jeleň udrel kopytom a už ho nebolo.

Stojí Ľajne medzi krajanmi a hovorí:

„Z vlasov, ktoré ste mi dali, uplietol som škatuľku a priniesol som vám v nej kúsok slnka. Ak vám bude tento kúsok po vôli, viem, ako priniesť celé slnko. No je veľmi veľké, sám by som to nedokázal, museli by ste ísť so mnou.“

Len čo to povedal, pribehol čierny starec. Mával rukami a kričal:

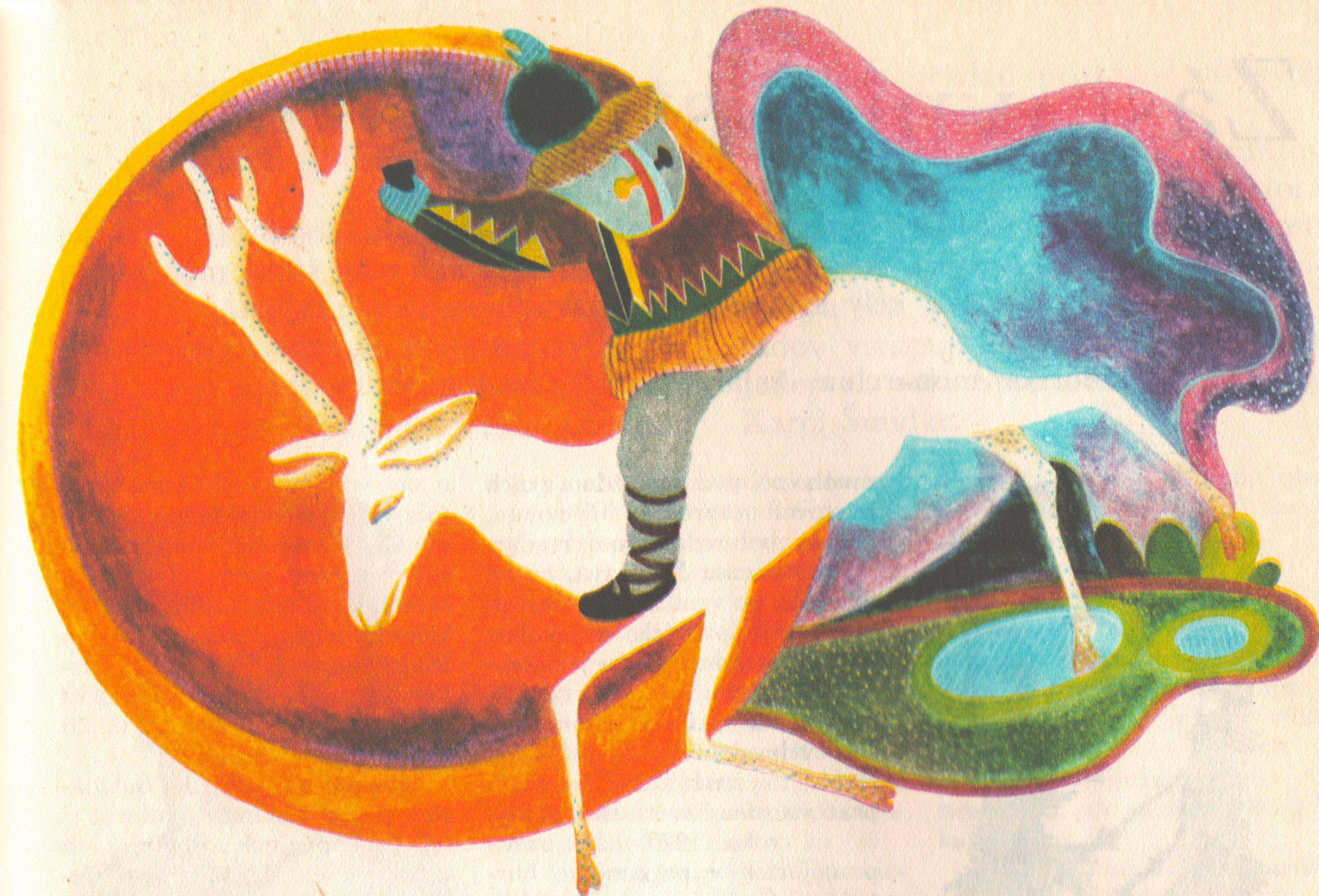
„Nesmieš ho vybrať! Vyschnú jazerá. Železo v zemi sa roztopí a zaleje domy. Ty oslepneš a my všetci zhoríme!“

„Nevyschnú jazerá,“ odpovedá pokojne Ľajne, „a neroztopí sa železo. Videl som slnko i zem okolo neho. Je to prekrásna zem, niet krajšej. Lebo slnko nestrpí čiernu farbu.“

Pristúpil starec k mládenčovi a chcel mu vziať škatuľku. Vtedy ľudia tmavej krajiny povedali:

„Nie, nedáme ti škatuľku. Je z našej viery spletená, z našej nádeje. A ak Ľajne naozaj priniesol kúsok slnka, nech ho ukáže všetkým!“

Ale čierny starec chytil mládenca a vliekol ho k močiarom. Chcel ho utopiť aj so škatuľkou. Keď ľudia videli, že Ľajne potrebuje pomoc, vzali do rúk skaly a vrhli sa na starca. Vtom sa otvorila

škatuľka. Vypadol z nej kúsok slnka a vietor ho vyniesol nad čiernu zem. Najprv zablikal ako hviezdica, potom ho vietor rozduchal ako uhlíky vo vatre.

Slniečko svietilo stále jasnejšie a jasnejšie a zalialo červeným svetlom celú oblohu. Voda v jazerách zmodrala, lišajníky a mach sa sfarbili do zelena a kame- ne zahrli všetkými farbami.

Starec očernel ako zhasnuté uhlíky, potom vzbĺkol a horúci plameň ho spálil.

„Ďakujeme ti, Ľajne,“ volali ľudia, „ďakujeme. Povedz, ako získame celé slnko?“

„Choďte tam, kde žil čierny starec,“ povedal mládenec. „Choďte a zbúrajte múr. Vezmite stotisíc jeleňov a pôjdeme spolu po slnko.“

Urobili, ako im kázal. Zbúrali vysoký múr, vzali jelene a vybrali sa za mláden-

com. Dlho už šli, keď sa v diaľke zjavilo obrovské slnko. Zosadli ľudia z jeleňov a hlboko sa mu poklonili.

Ľajne povedal:

„Teraz postavte jelene do kruhu.“

Vtom sa rozostúpila zem a zjavil sa biely jeleň, ten istý, na ktorom prišiel kedysi do tmavej krajiny múdry starček. Jeleň sa dotkol slnka parohom. To sa zakolísalo, nadvihlo a potom si ľahlo na jelenie parohy.

Stotisíc jeleňov opatrne nieslo slnko do tmavej krajiny.

Krajina prestala byť tmavá. V ústrety slnku sa predierala tráva, rozkvitali kvety, začali rásť stromy. Ľudia sa usmievali.

A od tých čias svieti nad tundrou slnko.

Zástavníci strany

Bola jeseň roku 1918. Jeseň radosti a nádeje, pretože vojna, ktorá pred štyrmi rokmi zachvátila celý svet, sa skončila.

Rakúsko-uhorská monarchia, žalár

národov, prestala jestvovať. Na jej troskách vznikli nové štáty, medzi nimi i Československá republika.

Dva príbuzné slovanské národy vykročili na spoločnú cestu...

Štefan Major
1887—1963

Bol učiteľom, lenže namiesto toho, aby učil deti úcte a pokore pred bohatými, stal sa jedným z tých, ktorí vyhlásili vykorisťovateľom neúprosny boj.

Do robotníckeho hnutia sa zapojil ešte pred vznikom Komunistickej strany Československa. Pracoval v jeho revolučnom krídle, tzv. ľavici, preto je úplne prirodzené, že hneď roku 1921, kedy strana vznikla, stal sa jej členom.

V službách strany vystriedal

mnoho postov a na každom z nich pracoval nezvyčajne húževnato. Najprv bol redaktorom maďarského časopisu Népszava, no už dva roky po vzniku strany zastupuje bratislavských robotníkov v mestskej rade. Súčasne je tajomníkom železničiarскеj organizácie, neskôr sa stáva redaktorom Ludového denníka. Na všetkých týchto miestach získal si svojou pracovitosťou dôveru strany, takže už roku 1925 háji práva pracujúcich v parlamente buržoáznej Československej republiky. Okrem toho osobne sa zúčastňuje na bojoch robotníkov a roľníkov za ich dôstojnejší život. Organizuje a vedie štrajky a manifestácie, stmeluje slovenských a maďarských pracujúcich, odhaľuje falošnú demokratickosť československého štátu.

Slovenskí a českí mocipáni Majora za túto činnosť neustále prenasledujú a neváhajú použiť proti nemu i hrubé násilie. Keď v máji roku 1931 organizuje veľkú demonštráciu košútskych poľnohospodárskych robotníkov, dáva jún príkaz k streľbe...

Výsledok: traja zabití robotníci, desiatky zranených. Samého Majora četníci zbili a buržoázny súd ho dokonca urobil zodpovedným za tieto vraždy.

Streľba v Košútoch vyvolala pobúrenie medzi pracujúcimi

u nás i vo svete. Veľký francúzsky spisovateľ Rolland odsudzuje vládu Československa, ktorá čoraz častejšie kŕmi davy hladujúcich robotníkov a roľníkov olovom. No komunistický poslanec Štefan Major napriek všetkým protestom pokrokovej verejnosti musí ísť do väzenia. Odsúdili ho tí, čo v Košútoch vraždili.

Silnejúci zápas medzi buržoáziou a pracujúcimi vyžadoval si stále schopnejších robotníckych vodcov. Preto strana vyslala Štefana Majora na Medzinárodnú leninskú školu do Moskvy, aby si osvojil skúsenosti sovietskych komunistov.

Získané znalosti Major čoskoro využíval i v zápase s fašizmom. Je príliš známy, aby mohol zostať na Slovensku, preto do Sovietskeho zväzu odchádza znova. V protifašistickom boji sa nezúčastňuje so zbraňou v ruke, jeho hlas však, cez rozhlasové vysielanie pre Slovensko, vlieva nádej v oslobodenie porobenej vlasti.

Roku 1945 Česi a Slováci znova vykročili na spoločnú cestu. A že to už nebola cesta lemovaná žalármi a četníkmi, hladom a chorobami, má zásluhu aj Štefan Major, komunista, ktorý niesol červenú zástavu v prvých zápasoch českého a slovenského pracujúceho ľudu proti svojim vykorisťovateľom.

Opojenie z dosiahnutej národnej slobody netrvalo však príliš dlho. Guľky z četníckych pušiek a vyhasínajúce robotnícke životy čoskoro rozohnali sny o spravodlivom, slobodnom štáte Čechov a Slovákov. Žalár vystriedalo väzenie. V tom čase existuje však už boľševické Rusko, štát, ktorý prvý na svete odstránil vládu hrstky bohatých nad miliónmi robotníkov a roľní-

Karol Šmidke
1897—1952

Bol Čech. So Slovenskom zrástol však natoľko, že vždy, keď sa bude hovoriť o najhrdinskejších zápasoch slovenských pracujúcich proti biede a hladu, proti vojne a fašizmu, s úctou sa bude vyslovovať jeho meno. Lebo komunista Karol Šmidke, to je štrajk robotníkov na trati Červená Skala—Margecany, to sú manifestácie banskoštiavnických robotníkov a horehronských želiarov, to sú boje za prácu a spravod-

kov. Jeho príklad priťahuje všetkých pracujúcich Európy.

Podľa vzoru ruských komunistov vzniká aj u nás revolučná strana, ktorá sa podujíma vytvoriť novú spoločnosť. Spoločnosť, v ktorej by neboli vykorisťovatelia ani vykorisťovaní. Do jej radov vstupujú i dvaja mladí ľudia. Jeden sa volá Štefan Major a druhý Karol Šmidke.

livý kus chleba, a to je predovšetkým Slovenské národné povstanie, celonárodný odpor proti nemeckým fašistom a ich domácim zapredancom.

V období prvej Československej republiky patrila Karol Šmidke k vedúcim funkcionárom komunistickej strany na Slovensku. Neustále prenasledovaný a žalárován, nebojácne pripravoval robotníkov a roľníkov na každodenné i budúce zápasy.

Vďaka tejto revolučnej prezieravosti nezostala strana bezmocná vtedy, keď českí a slovenskí mocipáni vydali republiku do rúk fašistického Nemecka. „Jeho marxisticko-leninská zásadovosť, jeho revolučný elán, jeho skúsenosti i jeho osobné, charakterové vlastnosti ho predurčili, aby v čase najťažšom, v rokoch protifašistického národnooslobodzovacieho zápasu, zohral spolu so súdruhmi Husákom a Novomeským historickú úlohu,“ povedal nedávno o ňom súdruh Jozef Lenárt, prvý tajomník Komunistickej strany Slovenska.

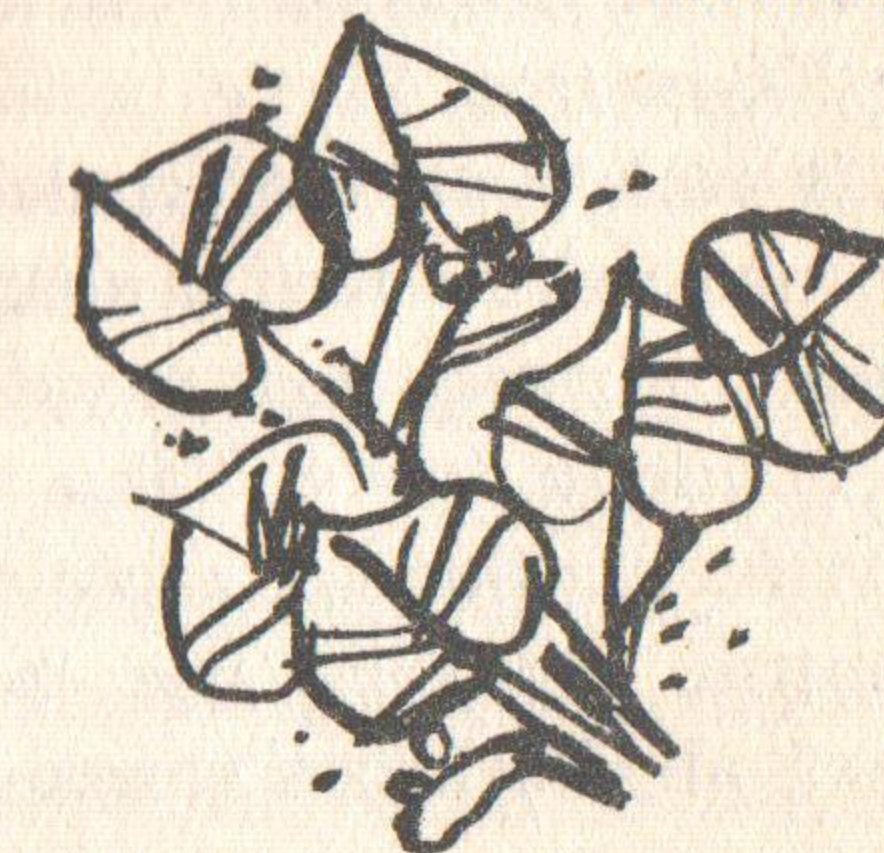
Bezprostredne pripravovať celonárodné povstanie začal Karol Šmidke roku 1943. Vtedy prišiel na Slovensko zo Sovietskeho zväzu, kde sa pripravoval na boj proti nemeckým a domácim fašistom. Vystavený najväčším nebezpečenstvám začal okamžite prebu-

dovávať stranu na údernú silu, zjednocovať a usmerňovať partizánske oddiely.

Keď vypuklo Povstanie, Karol Šmidke predsedom Slovenskej národnej rady, veliteľom partizánskeho štábu na celom Slovensku i predsedom komunistickej strany, ktorá v Povstaní viedla pracujúci ľud nielen do boja za oslobodenie Československa od nepriateľa, ale aj od domácich kapitalistov.

Boj, ktorému Karol Šmidke zasvätil celý svoj život a v ktorom po desaťročia bol jedným z najvýznamnejších zástavníkov strany, nebol márnym. Skončil sa vytvorením republiky bez vykorisťovateľov. Preto dnes Komunistickej strane Československa a celému pracujúci ľud oceňujú si v Karolovi Šmidkem vynikajúceho funkcionára, obetavého revolucionára, vrúcneho československého vlastenca, neochvejného priateľa Sovietskeho zväzu, umného štátnika a nezvyčajne šľachetného človeka.

MILAN HUDEC

Rajská dolina

VLADIMÍR FERKO

*Oj, Považie naše, ty rajská dolina,
kto ťa len raz videl, večne ťa spomína.*

Ba ozaj, kde sa začína Považie? Na majestátnom Kriváni vo Vysokých Tatrách, kde pramení Biely Váh? Či na svahu rozložitej Kráľovej hole v Nízkych Tatrách, kde vyviera číra voda Čierneho Váhu? Alebo až pri Kráľovej Lehote, kde sa obaja bratia stretajú? Nie, ani tu sa ešte Považie nezačína. Váh ešte cez celý Liptov i Turiec zbiera jarky, bystriny i potôčiky, a až tam, kde obmýva úpatie Malej Fatry, sa začína „Považie naše, rajská dolina“.

Pri jeho hornej časti sa dnes zastavíme. Tu je už Váh mocnou riekou, náhliacou sa na západ, ktorá si pri Strečne trúfa zmerať sily s pohorím a vyhlbiť si pomedzi strmé vrchy cestu. Dnes už len skaliská v zákrutách rieky mlkvo hovoria o mohutnej sile vody. Ktože už dnes zrúta, koľko plťi sa na nich rozdrúgalo, kým dynamitom neodtrhli kamennú čepeľ, ktorú zlopestné skaly Margita a Besná nastavovali odvážnym pltníkom? Lebo Váh, najmohutnejšia slovenská rieka, bol oddávna magistralou, po ktorej sa plavilo drevo, ruda a rozmanité výrobky z Liptova, Oravy, Turca i Kysúca, po nej sa dalo najlacnejšie zacetovať až do Belehradu, ba ešte aj ďalej. Po chrbte Váhu sa rýchlo kĺzal náklad i ľudia, veď len od Žiliny po Sereď má spád vyše 200 metrov.

Nie vždy však býval Váh malebnou, užitočnou riekou. Keď sa strhol príval a mohutné prúdy vody sa valili z vrchov do dolín, vody Váhu sa zdvihli, vystúpili z brehov, zaplavili polia, kántrili, nivočili. Nie bez príčiny nazývali Váh kedysi rapax —

TY RODNÁ ZEM MOJA

ILUSTROVAL FRANTIŠEK HÚBEL

dravý, alebo lupus — vlk. Dejiny povodní sú smutnou kapitolou Považia, nejednu z nich spomínajú archívy považských miest. Najšťpašnejšia povodeň bola v dňoch 20.—27. augusta 1813. Zahynuli stovky ľudí, materiálna škoda predstavovala hodnotu 4 639 000 zlatých. Dravý prúd strhol mosty, kaštiele, kostoly, dolu Váhom plávali mlyny i celé drevenice s vydesenými ľuďmi.

Povodne nemilosrdne sužovali kraj. Za niekoľko hodín spôsobili škody, z ktorých sa nejedna rodina či obec dlho nemohla spaťtať. A neraz prichodilo ožobráčenému chudákovi dať z bohom rodnému kraju. Áno, krásne malebné Považie bývalo plné biedy a vyhánalo svoje deti za chlebom do sveta — do Ameriky, do Bosny, do Ruska. Mnohí hľadali obživu vo vandrových remeslách. Z okolia Bytče, najmä z Dlhého Poľa a Veľkého Rovného, pochádzali drotári, z rázovitého Zliechova a Čičmian zasa sklári.

„Okná robiť, oknááá!“ vykrikovali sklári.

„Hrnce drótovááá!“ volali drotári.

S krošňou na chrbte pochodili kus sveta. Jeden rovniansky drotár sa zatúlal až do Egypta. Na trhu tam uvidel kočičku, pri kočičke mohamedánske, závojom zahalené dievča s hrnčekom v ruke. Za medený peniaz dievča nadojilo mliečka. Šibal drotár zaplatil, vypil mlieko a odhrnul dievčaťu závoj — chcel sa pozrieť na krásavicu. Nepoznal tamojšie mravy, netušil, čo ho čaká. Mohamedáni sa naňho vrhli, zbili ho, tovar mu rozchmátali... Zachránila ho polícia. Vrátil sa domov „šupom“, ako sa vtedy hovorilo. Bez krošne, bez haliera.

Na Považí sa ľudia osídľovali už v praveku. Údolím Váhu viedla prastará jantárová cesta, ktorou sa až od brehov Baltického mora vozieval drahocenný jantár do panovníckych,

kniežacích a kupeckých sídel. Kto si postavil opevnený hrad či zámok na blízkom kopci či brale, stával sa pánom cesty, mohol vyberať aj cestné, aj vodné mýto.

Považie bolo takmer vždy hraničnou oblasťou. Váh — vodná cesta, v údolí jantárová cesta, nečudo, že tu

Zakliata panna vo Váhu a divný Janko

(Úryvok)

JANKO KRÁČ

*Na doline v širom poli,
na tej tichej vodičke
povedajú starí ľudia
o zakliatej paničke.*

*A vraj práve na Vstupenie,
keď odíde preč stríg zhon
a keď tanec držia čerti,
tá panna vychádza von.*

*Ktorý šuhaj sa v to vezme
šaty naopak si vziať
a doprostred Váhu skočiť,
že ju môže hneď odkliat.*

*A ten potom čokoľvek chce,
či to striebra, či zlata,
to mu všetko hneď vyplatí
tá panna už odkliata.*

*Vidajú ju o polnoci
koniari a voliari,
a tí, ktorí nocou blúdia,
hajčovia a poštári.*

*Preto taký po okolných
dedinách je veľký strach,
že by žiaden von neišiel,
čo by hneďky horel dach.*

z dobrého kameňa vyrastali pevné hrady. Mnohé z nich dodnes dotvárajú panorámu kraja.

Starý hrad v Strečnianskej úžine bol pochmúrnym sídlom svojvoľného mýtnika-lúpežného rytiera Pankráca. Neďaleko sa vypína Strečno.

A môžeme vyratúvať ďalej:

Budatín — zámok, v ktorom krutý otec dal zamurovať dcéru.

Hričov — pyšný hrad. Thurzo, pán Bytče, v ňom väznil svoju ženu.

Lietava — hrad-orlie hniezdo, ktorý ani Turci nedobýli.

Súľov — hrad, ktorý stojí na mieste dávneho pohanského hradiska.

Považská Teplá — hrad lúpežných rytierov, postrachu kraja.

Vršatec — veľmi starý hrad, spomína sa už v r. 1244.

Trenčín — hrdé sídlo Matúša Čáka, pána Váhu a Tatier, hrad s povestnou studňou lásky.

Beckov — hrad opradený povestami o šašovi Beckovi.

Každý považský hrad či zámok má svoju bohatú históriu, o každom by sa dala napísať knižka.

Aj za Varínom, na obnaženom kopci Polom, odkiaľ pochádza desatina všetkého vápna v našej republike, sa čosi belie... Že by tiež hrad? Nie. Na vrchu Polom sa týči pamätník. Pripomína dni, keď na horné Považie vkročila Sovietska armáda a priniesla túžobne čakanú slobodu.

Keď donskí kozáci prebrodili Váh, začala sa aj na Považí zázračná premena, najviditeľnejšia práve na Váhu samom. Vedci uvažovali o využití jeho nesmiernej energie, vtelenej do mocného riečného prúdu. Vyrátali, že za jediný rok pretečie jeho riečištom päť miliárd kilowatov energie. Odborníci vypracovali veľkolepý projekt, ako toto obrovské bohatstvo využiť pre národné hospodárstvo, pre celú spoločnosť, pre nás všetkých.

K prvej hydrocentrále v Ladcoch pribudli veľkolepé vodné diela Ilava,

Dubnica, Považská Bystrica, Hričov-Mikšová, Priehrada mládeže a ďalšie. Po dobudovaní celej vážskej kaskády bude Váh odovzdávať svoju energiu v dvadsiatich piatich vodných elektrárnach. Najväčšia slovenská rieka dostala na svoju šiju betónový kantár. Vody Váhu nielenže už neodtekajú bez úžitku, ale prestali byť aj všeničivým živlom. Vodné diela zadržia každý príval, zvládnu každú povodeň. Človek rozdelí masu vody, oslabí jej silu a prinúti odovzdať energiu lopatkám turbín. A potom už poháňa stroje, svieti, hreje, sníma ťažkú prácu z rúk človeka. Považie je dnes priemyslove veľmi vyspelou oblasťou aj vďaka mohutným zdrojom vážskej energie, ktorá pomáha vyrábať kožu, papier, odevy, celulózu, stroje, textil, chemické výrobky, potraviny, nápoje, motocykle.

Plány pre budúcnosť Považia sú však ešte oveľa smelšie. V budúcnosti sa budú po Váhu plaviť — lode. Lode s nosnosťou až tisíc ton. Namiesto starodávnych plŕ sa nielen dolu Považím, ale aj hore, až do prístavného mesta Žilina, poplavlia krásne moderné lode. Ostatne — plavebné komory na priehradách už existujú. Význam Váhu ako modernej vodnej magistrály sa znásobí tým, že spojí Považie s dôležitou medzinárodnou vodnou cestou — Dunajom, ktorý sa spája s Čiernym morom.

Váh — voda — je ozajstným požehnaním tohto kraja aj pre poľnohospodárstvo. Roku 1980 bude zavlážovať 117 000 hektárov pôdy. No štedrá príroda obdarila Považie aj liečivými vodami. Žriedlami zdravia. Kúpele v Trenčianskych Tepliaciach, Beluškých Slatinách, Rajec-kých Tepliaciach uzdravujú ročne tisícky pracujúcich.

Básnik nazval Považie rajskou dolinou pre jej krásu. Netušil, aký bohatý význam dá jeho obraznému pomenovaniu dnešok.

Kedy a prečo rastiem

Rastiem, keď ma chváli
v škole učiteľ,
že som prvý malý
veľký lúštiteľ,

Rastúci nezbedník

Voľakedy nebola ma
ani polovička.
A nebol som, vraví mama,
väčší od špendlíčka.

Nebola ma, vraví mama,
vtedy ani štvrtka.
A takého bála sa ma
ukradnúť aj smrčka.

že som dostal knižku,
knižku Jakubko,
že mám chlapeckú výšku,
chodím na kupko,

podrastiem, keď skočím
krásnu hlavičku,
a že čo sa učím,
mám hneď v malíčku,

že viem násobilku
a v lese nájsť smer,
že utiahnem pítku,
že som pionier,

že viem na bicykli
— škoda hovoriť —
a že všetci zhíkli,
že mám favorit,

že mám dobré známky,
že premôžem troch,
keď ma ruka mamky
hladá po vlasoch.

Rastiem po zápase,
keď dám prvý gól,
rastiem, že som zase
kúsok narástol.

Hoci som bol iba ako špendlíček,
už som usilovne rástol.
Bolo treba narásť do nohavičiek
a neskoršie až nad stôl.

A tak rastiem neustále,
keď som hore, aj keď spím.
Stále mi je všetko malé,
vraj do vlastnej kože
sa už nezmestím.

Kráľova voda

ŠTEFAN ŽÁRY

Za môjho detstva chodievali sme na jar, v čase miznúcich snehov, chytávať do Kráľovej vody žaby. Za hodinu sme ich nalapali hádam aj dvesto. Panská maškrtka znamenala pre chudobu potravu z nevyhnutnosti.

Na pravom brehu potôčika vyhlbili si dedinčania nádrže, akési jazierka: močidlá. V čase zberu konopí a ľanu máčali v nich budúce zrebné košele a spodničky. Zvyčajná ženská práca, ktorá sa každým rokom opakovala. V močidlách si žaby obzvlášť lebedili. Hádam im lahodila mútna voda, opar a zápach.

Napokon sa ženy s konopami presťahovali na iné miesto. Močidlá v Kráľovej vode osireli. Používali sa už iba na topenie mačenic a šteniatok.

Večermi plápolali nad močiarmi svetielka. Skackali po hladine, mihali sa vo vzduchu, alebo meravo stáli, či viseli v povetří, aby sa naraz strhli, odskočili a skameneli na inom mieste. Vravievalo sa, že svetielka sú oči zmárneného drobizgu domácich zvierat.

Sprvu som chodieval topiť mačence a šteniatka so starým otcom. Drobných odsúdcov na smrť sme popchali do žochu — a hybaj k močid-

lám. Starý otec zatažil žoch kameňom. Rozohnal sa. Zažmuril som oči, vyčkal žblnknutie, až kým sa kruhy na hladine neustálili. Trochu som si aj poplakal.

Neskôr som býval srditejší, najmä v sprievode kamarátov, ktorí by sa boli môjmu útlocitu vysmiali.

Toho leta sme mali mimoriadnu úrodu. Držali sme totiž dvoch strážnych psov, Zagroša a sučku Zadvu. Stále sledili vedno, ráčili sa, nečudo, že o potomstvo nebolo núdze. V júli Zadva vrhla jedenásť šteniatok.

Len si predstavte tú škálu:

Čisto biele, strakaté, grošované, ani žúžoľ, pásikavé, barnavé, so šálikom, blýskavé, gaštanové, frkané, hrdzavé.

Vedel som, že všetkých jedenásť držať nemôžem, že ich všetky neuchránim. Vybral som si najkrajšie, toho Grošiačika. Medzi susedmi som umiestil Šálika so Žúžoľom. Ale stále ich ešte osem zvyšovalo — a tie bolo treba zmárniť.

Ortieľ som odkladal zo dňa na deň. Medzitým už odslepnievali. Čím neskoršie, tým budú čulejšie, tým živšie smrť pocítia.

Deň pred rozhodným krokom som od vzrušenia nemohol zaspať. Dlhú noc som sa hádzal na posteli. Stará mať sa ulútila a cvrkla mi do čaju odvaru z maku. Oči sa mi zaglejili spánkom...

Ráno som si privstal. Z komory som tajne vzal múčne vrece, odpútal som šteniatka od matere, vrece som vystlal hobľovancami, aby im bolo mätko, a zaviazal som ho.

Popolavá para vystupovala z močidiel, ommovala ma, krušila. Ešteže svetielka nebuntošili! Chvíľu som na brehu postál: modlil som sa za psie duše.

Ako sa konečne s tou ťarchou rozháňam, zhybne sa mi lavička a zletím do močidla. Kameňom zatažené vrece ma stiahne pod hladinu.

Vhupnem do nejakej chodby, ktorá vedie do skúpo osvetlenej siene — možno jaskyne, možnože sklepenia, s výbežkami, zákutiami, kvapľovými lustrami, mramorovými stĺpmi, žabicovými dlaždicami a machnatou povalou.

A v tej sieni sa iba tak hmýri: tisíce mačiatok a psíkov sem i tam pobehuje, tiahne v rojoch, šíkoch, alebo postáva: havkajú, štekajú, zavýjajú, mňaučia, pradá, škriekajú.

Na čelnom mieste sedí svorne na tróne psí kráľ s mačacou kráľovnou. Obklopuje ich dvoranstvo, komonstvo, stráže.

Ledva som dnu vstúpil s múčnym žochom v hrsti, na kráľov pokyn psy vrece rozviažu a vyslobodia malých zajatcov. Obstanú ma zo všetkých strán. Zblednem od prekvapenia, od strachu ma drví triaška. Zbadám totiž, že v obvode sklepnej miestnosti, vo výklenkoch a pristenkoch stoja klietky, v akých v stredoveku vystavovali na námestiach zločincov, kmínov, bosorky i nehanebnice, a v každej klietke uväznená ľudská bytosť.

Napospol moji známi. Spoznávam Paľa Javorovie, toho, čo robil dedinského šarhu; biely ani krieda, klepoce zubami, jojká. Obďalej sa drhne v slučke Maco Haranta, známy tým, že vešľoval starých psov na haštru. V klietke za ním úpie strýco Koboľa; v zápästí odtaté ruky... Dozaista trest za to, že kántrieval mačky na kláte sekerou. Čupí tam za mriežkami vyjavená Margita Rafajová: trúbeľou jej do úst lejú akúsi žeravinu. Hádam otravu, akou ona zmárnila mačičku svojej susedy. A ďalší a iní. Čo klietka, to ľudský väzeň.

Obrátim sa k strašnému divadlu chrbtom, odhodím sa do kúta. Vtom ma niečo pošklbká za lakeť.

Bože — náš starý otec! Akurát ho pchajú do žochu.

Jednu ruku má ešte voľnú, stačil ma ňou podrmať.

Vtom pristúpi ku mne ozrutný buldog. Zviaže mi ruky a mieri so mnou k voľnej klietke. Pritom ma vše rafne tesákmi — tu do pleca, tu do lýtka. Kričím od bolesti, prosím o milosť.

So strašným hrmotom zapadnú za mnou padacie dvierka. Už mi je amen!

Stratím vedomie...

Prebral ma známy hlas. Nado mnou sa nakláňa mama. Šklbká a štipe ma. Nie a nie ma vraj prebudiť.

Leto

KVETA ŠTVRTECKÁ

Je letné ráno. V noci spfchlo, ale pieseň dažďa už zaniká, akoby vedela, že niet času počúvať ju. Treba vstať a prichystať sa na nový deň.

Ešte pohľad do okna: prečítaš si v ňom predpoveď počasia tej najspoľahlivejšej meteorologickej stanice. A potom stačí už len otvoriť dvere a vykročiť. Ale pozor! Pod nohami je ešte mláka, trblietavá, žiarivá, a kosi ti v nej ukazuje dlhý nos.

Aká je to známa tvár! Odstúp! V tomto zrkadle kosi iný robí svoju rannú toaletu. Keď sa učeše, odprevadí ťa do školy. Ponáhľaj sa, čaká ho ešte veľa práce. Musí vytrvalo klopať na zem, kým nezobudí aj tie najospanlivejšie stebielka, potom poštekliť lupienky kvetov, usušiť posledné kvapky rosy na listoch.

A keď bude najvyššie, začne počítať: jeden klások, dva, tri, tisíce, milióny... Či bude dosť zlatej farby? Ušlo sa všetkým?

Ale slnko má už iné starosti. Nazerá do parkov, kde šantia deti, a každého nezbedníka si poznačí.

Nemáš náhodou i ty hnedú bodku na nose?

Ustalo slniečko od toľkej práce, malo by si odpočinúť, ale na lavičku si práve sadla babka. Treba jej postriebriť vlasy. A potom si už môže zložiť unavenú hlavu do páperových oblakov...

Končí sa letný deň.

A zajtra sa slnko prebudí opäť svieže a bude sa rozdávať rastlinkám, zvieratkám i ľuďom. Pre každého má malý darček.

Hovoríš, že ty si ešte nič nedostal?

A čo tá červeň v lícach?!

Prišlo leto na zelenom vozíčku

BOŽENA TRILECOVÁ

Žil Mišo s Elenou, mamou a otcom vo veľkom meste, v ktorom bolo málo stromov a slnku dlho trvalo, kým sa vymotalo pomedzi rady husto nastavaných domov.

Mišo s Elenou chodili do školy. Posledné týždne sa im však už veľmi nechcelo, pretože prázdniny boli pred dvermi.

Zrazu len počujú: klop, klop, klop.

Prišlo leto a s ním dedko a babka na zelenom vozíčku. Do vozíka bol zapriahnutý somárik, ktorý sa všetkému čudoval.

„Íha!“ povedal, keď uvidel Miša.

„Íi!“ pozdravil Elenu.

„I ja i ja!“ zapišťal a chcel ísť so starkým hore do izby. Deťom ho bolo ľúto, a tak zostali s ním na dvore.

„Iá, iá, iá! Aká krátka tráva rastie tu u vás a bodliakov nieto!“ čudoval sa somárik. Šmátral papuľkou medzi kameňmi, ale ani jedno stebelko si neušklbol.

Deťi ochutnali dobroty, ktoré dedko s babkou priviezli; orechy, makové koláče...

„A teraz sadajte, deti! Poletíme do dediny,“ povedal po chvíli dedko.

Deťom sa ani nechcelo veriť. Pôjdu k starkým na prázdniny! Rozlúčili sa s mamou a otcom, usalašili sa hore na vozíku a hybaj!

A potom už iba vozík hrkotal, somárik klopkal kopýtkami a dedko vypúšťal z fajky veľikánske kolieska dymu.

Na Negíši vyhárajú

ANDREJ CHUDOBA

Raz sme na Svrčinách kopali vinice. Bolo to akurát na Ďura. Keď sme skončili, bol už večer a žaby vreštali, ani čo by ich z kože dral.

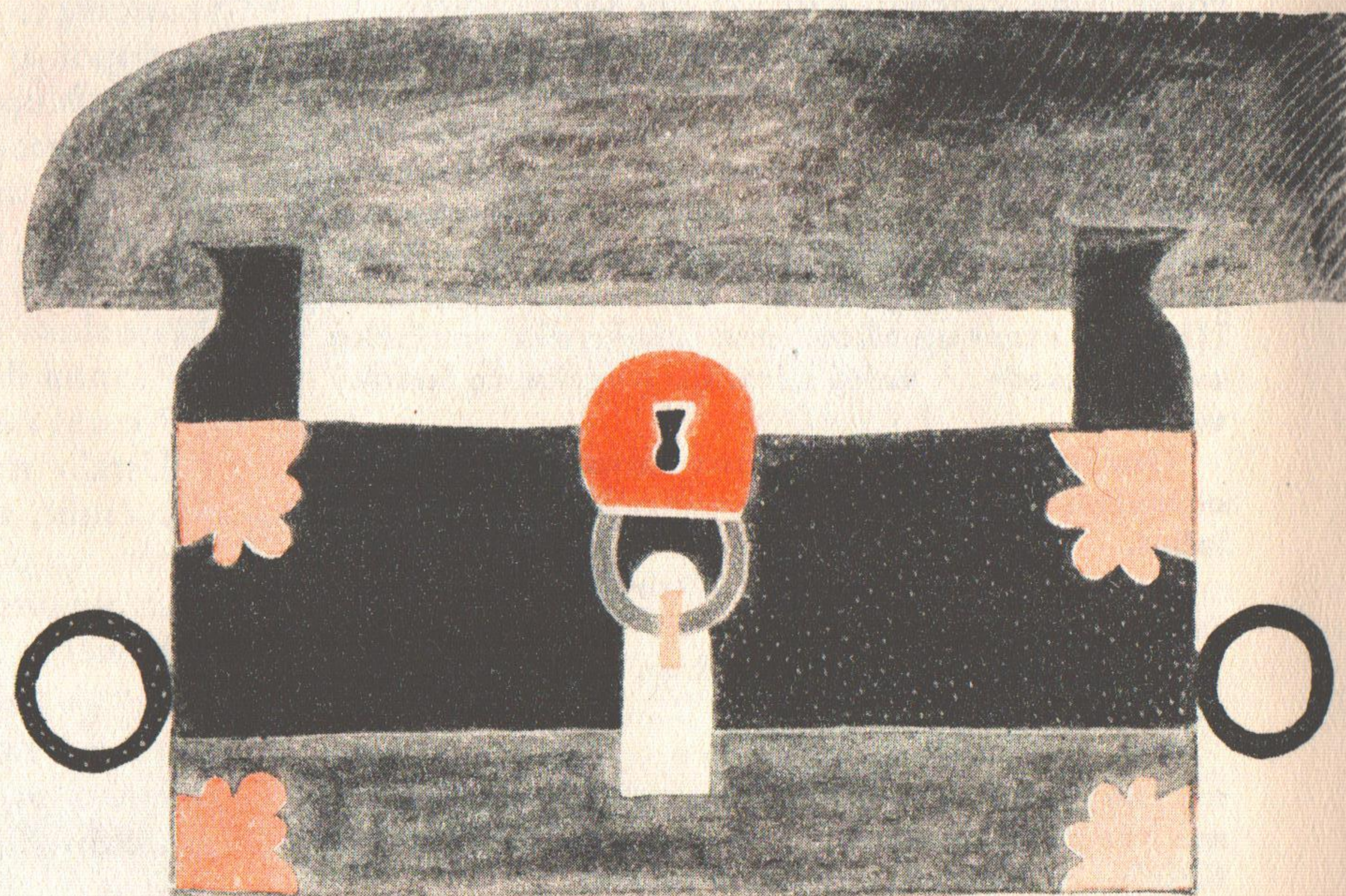
Sedeli sme pred chyžkou, trovili sme večeru a čakali, kedy vyjde mesiac.

Naraz starký vravia:

„Deťi, nože len hľadte, voľakde horí.“

Pozrieme sa smerom ku Negíšu a vidíme žiaru, akoby naozaj voľačo horelo. Žiara najsamprv ružovela, potom bledla a nakoniec zmodravela ako sírny oheň. Starký sa zobrali a išli pozrieť, čo tam horí. Prídu do Negíša a vidia, že to svetlo svieti nad jamou, kde kedysi zasypali vinice.

Prizrú sa bližšie a vidia, že vyhárajú dukáty. Bolo ich tam vraj za plevný kôš a žltli sa ako púpava. Starký nečakali, nabrali si za plný šírak a bežali s nimi naspäť na Svrčiny. Uložili ich pod odkvap povedľa chyžky a volali na nás, aby sme sa išli pozrieť. Ale kým

dukáty

na nás volali, dukáty zmizli. Našli sme tam iba drobné kamenie.

O rok sa starký lepšie prichystali. Urobili si kľúč od troch zámkov, lebo vyhárané dukáty sa musia zavrieť pod tri zámky — vtedy vraj neskapú. Starký si zaopatrili truhlicu a schovali ju v pivnici. Do pivnice viedli dva zámky. Tretí bol na truhlici.

Striehli po tri noci, až na štvrtú znova videli, ako dukáty vyhárajú. Šťastlivo nabrali za vahan, ale keď sa s dukátmi dostali do pivnice, zbadali, že kľúč od truhlice nemajú pri sebe, omylom si prečarali kabát. A tak len stáli a čakali, lebo vahan nemohli zložiť na zem — v tej chvíli by boli peniaze skapali. Vahan s peniazmi bol však ťažký, ruky a nohy im pod ním slabli, a tak ho nakoniec hodili o zem a bolo po dukátoch.

Keby sa bol niekto pritrafil a vahan podržal, mohol spolu so starkým neslýchane zbohatnúť.

Lienky

ZLATA DŇŇOVÁ

*Kúpili si lienky
u babky
sladké čerešienky
na splátky.*

*Keď čerešne zjedli,
začali sa sácať,
že ony tie
čerešienky,
že nebudú
splácať.*

Porážka

VIKTOR HUJÍK

*Cvičil s Cyróm
malý Rudo.
Trénovali
spolu judo.*

*Stretli capa.
Pich doň. — Lala —
Každý sa z nich
v prachu vála...*

Počtári

FERKO ŠELINGER

*Tu sú štyri. A tu tri
hríby skryté v rose.
Keď ich dáme dokopy,
budeme mať osem...*

*To je vela! To je moc!
Kto to bude nieť?
Zahodme z nich aspoň tri,
stačí nám aj šesť!*

Keď Jánošík písal lístoček trojrohý

RUDO MORIC

Prišiel Jánošík so svojou družinou do turčianskych hôr a rovno zamieril pod Plešivú, kde mal známeho baču. Tu na salaši si už neraz oddýchol.

Zvítali sa hôrni chlapci s bačom, Valachom Horným zvaným, a už aj chystali hostinu. Pred kolibou pripravili vatru a nad ňu veľký ražeň. Naň nastoknú jalovičku, čo zajali hen ešte v Liptove istému zemepánovi. Ilčík prigúľal sud dobrého vína. A potom už vatru plameňom mäsko oblizovala a chlapcom v zelených košeliach tiekli slinky od nedočkavosti.

A práve vtedy, keď jalovička začala škvrcť a naširoko naďaleko rozvoniat, priplichtil sa ku kolibe akýsi chlap. Hôrných chlapcov okolo ohňa si ani nevšimol, rovno šiel dovnútra k bačovi. A hneď mu začal vykladať. „Adam, Adam, prišiel som k tebe po radu, lebo u nás v Štiavničke bude zle-nedobre.“

„No, to už musí byť naozaj zle, keď si ty, richtárska hlava, nevieš poradiť,“ odvetil bača Valach Horný a zavesil cedidlo na hradu.

Jánošík, čo neďaleko vylihoval, všetko počul a zbystril sluch. Čože sa to v tej Štiavničke porobilo?

Richtár hovoril ďalej „Mladý gróf Révay chce z nás stiahnuť poslednú kožu...“ — a Jánošík sa prišuchol k zrubu koliby, aby mu neušlo ani jedno slovo. „Do zajtra mu máme zložiť päťtisíc dukátov. V celej Štiavničke toľko peňazí nenájdeš.“

„A to sa pán spochabil a či čo?“ pýta sa bača.

„Vraj sme mu dlžni desiatok tri roky dozadu,“ vysvetľuje richtár temer plačky. „A my sme každý rok stotočne odovzdávali jeho pánu otcovi.“

„Jáj, mladý pán potrebuje na flámy a hostiny,“ zhíkol bača, lebo chýr o mladom lahtikárovi Révayovi šiel široko-ďaleko a doletel až sem do hôr.

„Ak zajtra nezložíme päťtisíc, každý dostane dvadsať palíc a richtár dvadsaťpäť. A potom každý deň, kým pán nedostane peniaze,“ lamentuje richtár a už teraz si opačuje chrbát. „Nuž, porad, bača, čo by si ty robil v takej ťažkej chvíli?“

Darmo sa bača Valach Horný škrabal poza uši, darmo sa škrabal aj po zátylku, na nič múdre nemohol prísť. Ale to už Jánošík za zrubom nevydržal a skočil do koliby.

„Všetko som počul, dobrý človek,“ oslovil richtára. „Choď ty len spokojne domov, zajtra dostaneš päťtisíc dukátov.“

Hlboko sa poklonil richtár Jánošíkovi a šiel domov, lebo taký chýr šiel o tomto kapitánovi hôrných chlapcov, že čo sľúbi, to aj splní.

Bača len pokrútil hlavou a vraví: „Aby si ty, Jánošík, nevedol plané reči, lebo tá národ preklaje.“

Jánošík sa len zasmial a zakričal: „Hrajnoha, nože mi dones papier a atrament!“ Keď to Hrajnoha doniesol, Jánošík sa pritiahol k lúču, aby dobre videl, odrazil z papiera lístoček trojrohý a napísal naň samému grófovi Révayovi: „Zajtra ťa navštívim, priprav päťtisíc v zlate! Jánošík.“ Len čo písmo obschlo, zavola Jánošík Ilčíka a Uhorčíka a vraví im: „Choďte na Sklabinský zámok a odovzdajte toto pánu grófovi!“

Len čo Ilčík s Uhorčíkom odišli, znova zavola Jánošík Hrajnohu: „Počuj, Hrajnoha, zober zo šiestich, rozstav okolo cesty. Zastav prvý voz, čo tadiaľ pôjde, a pánov prived ku mne!“

Hrajnoha dupol krpcom, zvrchol sa a už ho nebolo.

Zatiaľ Ilčík s Uhorčíkom sa dostali pod hradné

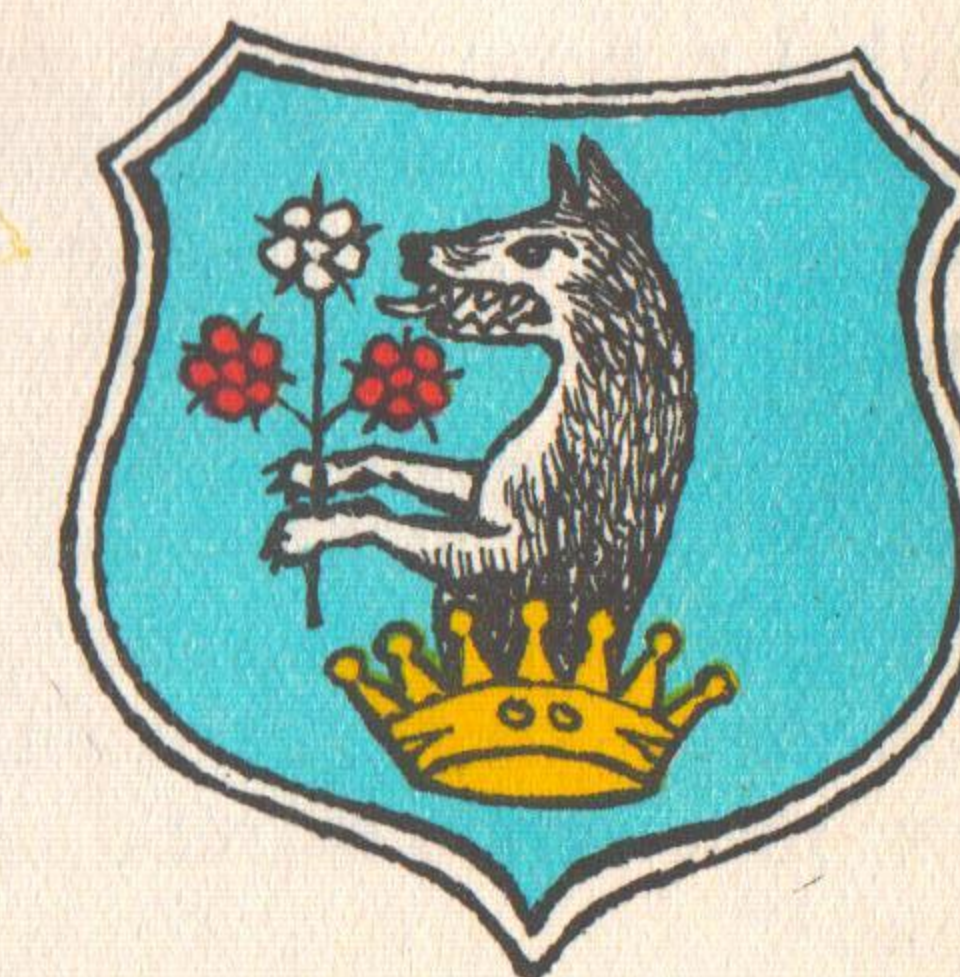
SKLABIŇA

Súčasná historická literatúra udáva, že tento turčiansky hrad, nevelký významom i rozlohou, bol postavený v rokoch 1308—1321. Medzi jeho prvými majiteľmi sa spomína rytier Donč, župan zvolenský, liptovský a turčiansky, a kráľovná Mária, dcéra uhorského kráľa Ludovíta I. Začiatkom 15. storočia, kedy sa hrad stal majetkom kráľa Žigmunda Luxemburského, postavili v ňom vežu a súčasne vybudovali okolo neho vonkajšie opevnenie. Koncom 15. a začiatkom 16. storočia hrad vystriedal niekoľkých majiteľov, medzi nimi aj významného veľmoža Jána Zápoľského. Roku 1561 daroval ho

cisár Ferdinand I. Habsburský turčianskemu županovi a vicepalatínovi Uhorska Fraňovi Révaymu a jeho potomkom udelil titul dedičných a večných županov turčianskych.

Zdokonalením vojenskej techniky stratili hrady svoj vojenský význam, a tak sa ich majitelia sťahujú do priestrannejších zámkov a kaštieľov. Révayovci sa na začiatku 17. storočia presťahovali do novopostaveného kaštieľa v podhradí. Chátrajúci horný hrad ožil ešte počas Thökölyho proticisárskeho povstania, no potom sa už z neno natrvalo vytratil život. Kaštieľ zničili nemeckí fašisti, ktorí ho spolu s hrdinskou povstaleckou obcou Sklabinský Podzámok roku 1944 vypálili.

J. D.

múry. Akože odovzdať lístoček trojrohý? Ilčík je však hlava otvorená, vynašiel sa. Priviazal list o kameň, zalúčil a kameň tresk cez oblok s farbistým sklom do komnaty. A nielen do komnaty, lež rovno pod nohy samého pána grófa Révaya. Zodvihne pán gróf kameň, vrtí hlavou, čo to, odrazu zbadá o skalú listok priviazaný. Odkrúti lístoček trojrohý a číta. A ako číta, tak červenie, krv mu líca zalieva, ruky sa mu začínajú triasť. Odrazu len zrúkne: „Dám ti ja päťtisíc na zadok, zbojníčisko!“ A hneď si dal zavolať kastelána a prikázal mu rozoslať ozbrojených pandúrov po okolí hľadať opovážlivého zbojníka.

Medzitým, čo sa gróf Révay zadúšal od zlosti, Hrajnohova družina zastavila parádnv hintov.

„Prír, šimle!“ priskočili hórni chlapci k záprahu. Sluhovia pána z koča sa síce chceli pustiť za pasy, ale keď videli presilu, s ovisnutými nosmi oddali sa do vôle božej. Hrajnoha otvoril koč a vytiahol z neho biskupa a jeho sekretára. Starý biskup sa síce pätil, sekretár hromžil, lež nič nepomáhalo. Hrajnoha im oznámil, že koč nechajú tu a oni sa musia unúvať k jeho kapitánovi. Horko-ťažko sa vyškriabal pán biskup do strmého vrchu na salaš, aj podopierať ho museli, konečne sa však dostali pred Jánošíka.

„Kohože ste to zastavili?“ skríkol Jánošík, vidiac pred sebou starého biskupa. „Už ste iného nemali?“

„Veru nie, kapitán!“ vetí Hrajnoha. „Rozkaz bol taký, prvý voz zastaviť!“

Veru, rozkaz bol taký, a nie inakší, nuž Jánošík musel prestať hromžiť na Hrajnohu. Obrátil sa teda k biskupovi: „Prepáčte, vaša svätosť, iba chvíľu si oddýchnete, jedenia i-pitia tu máte do sýtosti. Len vaše háby nakrátko potrebujeme. Nuž, vyzlečte sa, pán biskup, a požičajte svoje šaty hórnyim chlapcom. Nebude to na zlý úmysel.“

Sprvoti sa pán biskup ošival, ešte väčšmi jeho sekretár, ale keď videli, že si nepomôžu, tak sa pekne-krásne vyzliekli a natiahli na seba zelené košieľky i dolomány. A Jánošík sa pristrojil za biskupa, Gajdošík za jeho sekretára. Ostatní za sprievod.

Podaktorí ostali zajatých merkovať, ostatní na čele s kapitánom, vlastne teraz s najsvätejším pánom biskupom, vybrali sa hore na Sklabinský zámok. A takto na pohľad bola to celkom zbožná spoločnosť. Uznala ju za takú aj hradná hliadka, čo ich pristavila ešte ďaleko od hradu. Aj druhej hliadke sa takou zdala. Ba veliteľ hliadky upozornil pána biskupa, že práve tadiaľto sa túla zbojník Jánošík, aby si dal pozor. A pridali k biskupskému sprievodu zopár chlapov, aby si bol pán biskup istejší svojim životom. Pán biskup sa rozhodol, že keď je tak, prenocuje u pána grófa Révaya, nebude vraj pokúšať osud, ani toho zbojníka. A tak veliteľ hliadky poslal posla do hradu, aby ohlásil nečakaného hosta.

Ojojój, či len bol šťastný gróf Révay, keď sa dopočul, že jeho biskupská svätosť sa znížila pod jeho strechu. Vyšiel posvätenej osobe oproti a ešte pred zámockou bránou ju privítal a ponúkol jej pohostenie na svojom sídle.

Biskup nechal grófovi bozkať prsteň s veľkým očkom a vtiahol do zámku. Chcel rovno na lôžko, len pán gróf, že nie, akože by to bolo, pozýva pána biskupa na večeru. A tak na naliehanie sekretára dal sa pán biskup nahovoriť a stretol sa s grófom Révaym pri plnom stole. A tu mu pán gróf vraví: „Dostal som vám, vaša biskupská jasnosť, od Jánošíka list, vraj aby som mu päťtisíc v zlate zložil. Ale už je pomaly noc, a Jánošíka nikde. Veru sa ten naľakal, keď som okolo hradu toľko stráži rozostavil.“ A gróf sa rozosmial, až sa za brucho chytal.

Ako sa tak rehuňa, až ho slzy zalievajú, ni nezbadá, že biskup si strhol falošné fúzy a vystrel svoju doteraz zhrbenú postavu. Hľadá gróf na premeneného biskupa a smiech mu mrzne na tvári.

„Ej, sto hromov do teba páralo, nevysmievaj sa

ty z Jánošíka. Tu stojí pred tebou, nuž daj päťtisíc, ak ti je život milý!“

Zdrevnel gróf Révay, ale iba na chvíľu. Potom sa rozreval: „Hej, drábi, zviažte ho, zbojníka prefikaného!“

Jánošík sa však začal smiať a smial sa dlho. A keď sa prestal smiať, takto povedal grófovi: „Darmo voláš drábov, všetci sú poviazaní. Len ty daj dukátiky a my pôjdeme, ponáhľam sa!“

Čo mal teda gróf robiť, vyrátal päťtisíc kremnic-kých dukátov Jánošíkovi na dlaň. Veru sa krásne ligotali vo svetle sviec tie žlté peniažky!

„A teraz odprevaďte, pán gróf, jeho biskupskú svätosť,“ vraví Jánošík a hórni chlapci už pána grófa pod pazuchy berú. Pustili ho až za poslednú strážou. „Tak sa majte dobre, pán gróf, a nechcete, aby som vám ešte raz písal lístoček trojrohý,“ rozlúčil sa Jánošík s grófom. A ta sa pobral rovno do Štiavničky. Zabúchal richtárovi na oblok, a keď ten vyšiel v gatiach a v košeli, mysliac si, že už udrela jeho posledná hodina, lebo idú poňho drábi, vraví mu pán biskup: „Počul som o ťažkom položení dobrých ľudí z tejto dediny, nuž tu vezmite päťtisíc dukátov ako moju pomoc!“

Chudák richtár div z nôh nespadol. Veru sa ani na slovičko nezmožol. A keď sa zmožol, biskupa už nebolo. Tak mal výčitky svedomia, že sa ani nepoďakoval.

A Jánošík sa veru ponáhľal. Len čo prišiel na salaš, poprosil pána biskupa, aby prepáčil, že ho zdržal a v jeho mene konal. Ale iba chudobe pomáhal, nuž pán biskup by mu mohol dať svoje sväté požehnanie.

Starý biskup však mu odmietal dať požehnanie, vraj násilníkov on požehnávať nesmie a ani nebude. Chytrý sa biskupský obliekli do vlastných šiat a odišli kadeľahšie. Veru sa už začalo brieždiť, keď sa spúšťali zo salaša.

A v tom čase sa už hýbal gróf Révay s družinou drábov do Štiavničky. Zúril, že ho ten Jánošík prekabátil, a hotovil sa vyliat si zlosť na úbohých poddaných. Letkom vtrhol do Štiavničky a rovno zastal pred richtárskym domom. V duchu sa už chystal polapať poddaných a mučiť ich v mučiarni. Veru sám sa bude prizerať na to divadlo.

Aké však bolo jeho prekvapenie, keď ho richtár úctivo pozval do chalupy a na stôl mu vyrátal päťtisíc zlatých dukátov.

Pomocník

NIKOLAJ JELINSON

„Ruky máš akési drevené, a majú byť šikovné,“ povedal otec. „Počul si už o umelcoch so zlatými rukami?“

Aloša smutne pozrel na svoje ruky: neboli zlaté. Ale prečo otec povedal, že ich má drevené? Veď má celkom obyčajné ruky ako iní ľudia.

„Predstav si takú náhodu,“ pokračoval otec. „Ktosi bude potrebovať tvoju pomoc. A ty mu nedokážeš pomôcť.“

„Veď si hovoril, že náhody v živote nie sú,“ povedal Aloša.

A predsa sa stala náhoda.

Aloša sa dozvedel od mamy, že dostali nový byt. Bola to neočakávaná a veľmi radostná správa. Náhoda bola v tom, že otec práve vtedy odišiel na služobnú cestu.

„Nič to,“ povedala mama, „ty mi pomôžeš.“

Aloša mal príležitosť presvedčiť mamu, že dačo dokáže.

„Veci budeme vynášať na chodbu?“ spýtal sa vecne, keď mama balila riad.

Nestačila odpovedať, Aloša chytil podnos so šálkami, krčiazkami a vázami. Podnos sa mu v rukách zakolísal a po izbe sa zvonivo rozleteli črepiny.

„Bol to vzácny servis,“ smutne si vzdychla mama, „prežil v našej rodine vyše sto rokov.“

Keď sa ako-tak upokojila, Aloša povedal:

„Radšej prenesiem knižnú poličku.“

Na poličke stáli najvzácnejšie knihy, veľké, v krásnej väzbe.

Niekedy si mama s otcom zobrali jednu z nich a celý večer ju čítali a prezerali.

„Prenesiem všetky knihy naraz,“ rozhodol sa Aloša. No neudržel ťažkú poličku, knihy sa rozsypali po dlážke, listy povypadávali.

O niekoľko dní prišlo auto.

„Odnies do auta svoju aktovku,“ povedala mama. „A teraz zaviaž do uzlíka hračky a tiež ich vynes na ulicu.“

Aloša pozbieral hračky a vliekol ich po schodoch. Lenže čo sa neprihodilo: uzol sa mu v rukách rozviazal a všetky hračky leteli priamo na hlavy maminých spolupracovníkov, ktorí o poschodie nižšie niesli skriňu.

Nový byt bol krásny. Mama sa usmievala. Dovolila, aby Aloša zavesil na stenu portrét prababičky, ktorej kedysi patrila servis.

Aloša vyliezol na stoličku. Mama mu podala klinec a kladivo. Prvým úderom trafil prababičku, druhým vlastný palec. Od bolesti spadol zo stoličky. Portrét prababičky vypustil z rúk, no sklo a rám sa i tak rozbili.

„Otec nemá pravdu, nemáš drevené ruky,“ povedala mama, „sú kamenné. Rozbijes všetko, čoho sa len dotkneš.“

„Dovoľ mi, mama, prosím ťa, zakrútiť žiarovku do lustra,“ úpenlivo prosil Aloša. „To dokážem. Už som to raz v škole robil.“

Na stôl postavili stolček. Aloša vyliezol a zakrúcal žiarovku. Tak sa usiloval, že stratil rovnováhu. Vtedy sa oboma rukami chytil lustra a visel pod povalou ako vzdušný akrobat.

Na nasledujúci deň išla mama zapísať Alošu do novej školy. Aloša zostal doma. Pevne sa rozhodol dokázať, že je šikovný, a chcel urobiť dačo, nad čím by mama zhíkla. Snoril po byte, kým nenatrafil na nádobu, do ktorej si mama pripravila tekutý vosk na dlážku.

„Natriem ju, že sa bude blýskať,“ povedal si Aloša.

Keď mama prišla, skutočne zhíkla. Aloša vyšplechol všetok vosk na dlážku a šmýkal sa po ňom na kefe. Jeho tvár, košeľa i nábytok okolo, všetko malo červené pehy.

„Ešte dačo si vymyslíš a zbláznim sa z teba,“ povedala mama.

Ale nestihla sa zblázniť, prišiel otec a doniesol so sebou akýsi veľký balík.

„Tak ako, hrdina?“

Aloša zvesil hlavu.

„No, nemusíš ani vravieť,“ povedal otec. Rozbalil balík a otvoril puzdro. Aloša uvidel novučičké lesklé nástroje: dláto, pilník, vrták, kliešte...

„Tieto nástroje určite zachránia tvoje ruky,“ povedal mu s úsmevom otec.

PRELOŽILA K. ŠTVRTECKÁ

Bocian a jeho žiaci

MICHAIL PLACKOVSKIJ

Zmyslel si učený bocian, že otvorí lesnú školu. Zvolal teda drobzig na prvú hodinu. Žiaci si posadali do lavíc a hľadia na prísneho učiteľa.

Bocian kriedou na tabuľu napísal slovo.

„A teraz,“ vraví, „toto kratučké slovo budeme čítať po slabikách. Opakujte po mne: ma-ma...“

Drobčekovia mlčia, akoby sa im do úst vody nabralo.

Bocian podišiel k jahniatku:

„Nože, povedz to ty...“

Nech sa jahniatko snažilo, ako sa snažilo, vyšlo z neho iba: „Mé-mé!“ Potom bocian podišiel k sivému kozliatku. A tomu sa podarilo iba: „Bé-bé!“

Bocian si zlostne napravil okuliare na zobáku a vraví prelaknutému šteniatku:

„Teraz to skús ty!“

Šteniatko otvorilo papuľku: „Hav-hav!“

Učiteľ sa zamračil:

„Ty už nedokážeš ani „bé“ ani „mé“.“

Prišiel rad na kuriatko. Pískalo: „Pi-pí!“

A vrabec začvirikal: „Čim-čarara!“

A teliatko zamučalo: „Mú-mú!“

A húsatko zagágalo: „Ga-ga-ga!“

A mačiatko zamňaukalo: „Mňau!“

A prasiatko zakrochkalo: „Kroch-kroch!“

Učený bocian sa poškrabal na hlave, trochu porozmýšľal a dal zvieratkám výborné známky, pretože všetky správne povedali slovo „mama“, ibaže každé vo svojom jazyku.

PRELOŽIL JÁN STACHO

Nezabudli sme

na najvytrvalejších účastníkov našej súťaže.

Odznamy Slniečka dostávajú títo slnečníci a slnečníčky:

A. Áčová, Opoj; K. Adamcová, Nová Ves nad Žitavou; D. Antalová, Opoj; D. Bagin, Temeš; J. Bališová, Levice; J. Bernát, Temeš; J. Bieličková, Janová Ves; L. Birešiková, Opoj; E. Boháčiková, Drietoma; J. Boržík, Prešov; J. Botka, Bánovce nad Bebravou; V. Botka, Bánovce nad Bebravou; M. Bučková, Batizovce; I. Buranová, Sereď; J. Burešová, Trenčín; J. Celušák, Svit; M. Czitelhofierová, Myjava; M. Detvanová, Uhorské; V. Dóka, Opoj; J. Dóková, Opoj; D. Drugdová, Rovňany; P. Dubaj, Opoj; M. Ďurčo, Bánovce nad Bebravou; S. Fakan, Temeš; A. Fehérová, Uhorské; J. Filová, Košice; M. Furka, Zlaté Moravce; P. Furka, Zlaté Moravce; I. Galovič, Zlaté Moravce; D. Gamanová, Temeš; E. Gamanová, Temeš; J. Gamanová, Temeš; Z. Giacková, Vyšná Šuňava; D. Godálová, Bánovce nad Bebravou; P. Goga, Martin; E. Gogorová, Žilina; V. Grilusová, Žilina; L. Háber, Kapušany; E. Háberová, Kapušany; A. Halašková, Temeš; L. Halašta, Temeš; A. Harčariková, Fričkovce; P. Haviernik, Benice; D. Henželová, Hradište; P. Hodorovský, Nálepko; M. Hollý, Popudinské Močidlany; M. Hreha, Solivar; M. Hriadelová, Turčianky; M. Hurčík, Bánovce nad Bebravou; E. Hvozdková, Se-

● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ●

čovce; J. Jachimcová, Revúca; R. Jánošová, Bojnice; M. Javorčíková, Veľké Teriakovce; M. Jendráková, Hrabušice; I. Kašper, Sp. Nová Ves; D. Kaššovicová, Trenčín; D. Kešický, Košice; P. Kmeť, Bánovce nad Bebravou; E. Kočvarová, Piešťany; D. Kollátiová, Trenčín; V. Kopálová, Malé Uherce; M. Koša, Uhorské; E. Košíková, Kamenné Kosihy; M. Košíková, Chynorany; P. Kováč, Kecerovské Pekľany; I. Krňan, Uhorské; K. Kubinyiová, Zbrojníky; A. Kubinyiová, Zbrojníky; A. Kusendová, Nová Bošáca; K. Lacková, Martin; S. Legátová, Trenčín; A. Lechmanová, Podhorod; M. Lechmanová, Podhorod; M. Lileková, Tichý Potok; J. Lipták, Rovňany; J. Lukáč, Opoj; D. Lukáš, Temeš; D. Lukášová, Temeš; O. Lukášová, Temeš; A. Madunická, Piešťany; G. Marková, Příbovce; M. Martinko, Lysá pod Makytou; V. Masaryková, Leopoldov; E. Matejová, Kovarce; A. Matiesková, Temeš; S. Matiesková, Temeš; V. Mazáň, Temeš; J. Mego, Nová Dubnica; L. Merková, Piešťany; M. Merková, Piešťany; B. Michalcová, Uhrovec; J. Michalovská, Uhorské; M. Minárik, Bratislava; J. Miškovská, Martin; N. Mizerová, Opoj; M. Murín, Lúčky; B. Novosedlíková, Opoj; A. Olahová, Modranka; M. Parnahajová, Sečovce; I. Pauliniová, Dobrá Voda; Y. Pavlíková, Martin; A. Pavolová, Žarnovica; E. Pecárová, Lučenec; G. Pivarčiová, Bratislava; S. Pospíšil, Žilina; Z. Prošková, Tatranská Lomnica; D. Prošek, Tatranská Lomnica; P. Purtz, Vranov nad Topľou; L. Rossová, Lipt. Revúca; P. Ruščin, Čizatice; D. Saxunová, Kladzany; J. Sedmák, Temeš; M. Sedmáková, Temeš; D. Slavkovská, Svit; J. Smetana, Valaská; P. Smetana, Valaská; D. Solárová, Opoj; E. Sučková, Prešov; T. Šedík, Temeš; L. Šedivý, Partizánske; L. Šeševičková, Žiar nad Hronom; A. Šipková, Opoj; P. Šiška, Kysucké Nové Mesto; D. Školíková, Mor. Lieskové; E. Škultétyová, Opoj;

V. Šoltéssová, Pezinok; M. Špačková, Košice; R. Štelbaská, Poprad; J. Tkáč, Liptovský Mikuláš; K. Ťažký, Opoj; M. Uličná, Margecany; D. Vápeník, Štítnik; J. Vápeník, Ochtná; F. Vaško, Opoj; P. Výškrabka, Temeš; M. Würschner, Červená Skala; A. Zajková, Bánovce nad Bebravou; S. Zámečnicková, Mor. Lieskové; E. Záhová, Sp. Stará Ves; A. Zapalačová, Uhorské; J. Zavacký, Trenčín; Z. Zeleňák, Šurany; V. Zlatohlávková, Opoj; L. Zuzelka, Temeš; A. Žatková, Bánovce nad Bebravou; žiaci V. triedy ZDŠ, Záhorská Bystrica; žiaci IV. a triedy, Nové Zámky.

V pionierskom tábore

*V tábore je plno detí,
ako dreva, ako smetlí.
Šantia, chodia po lúkach,
niektorí aj po rukách.*

E. Sládeček,
8. tr., Hlohovec

Nanuk a snehuliak

*Rastieš, vnúčik, ako z vody,
iste sa ti dobre vodí.
Len ma trápi ten tvoj nanuk,
koľko mi už narobil múk!
Lady v ústach stále cmúľaš,
veď už v bruchu cencúle máš,
zachváti Ťa pliaga dáka,
premeniš sa v snehuliaka.
Vydesia sa spolužiaci:
„Čo to? V lete snehuliaci?“*

M. Nemčok,
5. tr., Bratislava

Pavúk a muška

*Kvapi, kvapi, kvap,
mušky žerú hrach.
Prišiel pavúk,
spravil cvak.
Zachránil nám hrach.*

Roman Dobiáš,
4. tr., Krennica

Knižka, ktorá Ťa poteší

Kým budeš čítať ďalšie Slniečko, prejdú dva mesiace prázdnin. Viem, že sa už teraz veľmi tešíš na radovánky v pionierskom tábore, či u starej mamy, ale aj tak si myslím, že sa Ti občas zacnie za peknými rozprávkovými knižkami, a preto som Ti dnes pripravila trochu väčšiu kôpku ako inokedy. Však nepoznáš rozprávku o mládenčovi, čo mal krátku nitku pamäti a štipku rozumu, o divovtornej ohlávke, o vsej slanine a o princovi, čo sa za nevestou

Kniha

*Držal som ja knihu v ruke,
rozprávok má ojoj.
Vymyslená z tisíc nocí,
kniha, to je priateľ môj.*

J. Sabo,
3. tr., Košice

Na kolobežke

*Pôjdem s vetrom oprečky,
prejdem všetky hory, rieky.
Keď prejdem tú poslednú,
zbadám krásnu princeznú.
Najprv draka na zem zhodím
a princeznú oslobodím.
Všetky hlavy mu odsekám,
potom opäť pôjdem niekam.*

Katarína Kyselovičová,
6. tr., Košice

● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ●

Za správne odpovede z 8. čísla Slniečka knihu dostávajú: I. Pauliniová, Dobrá Voda; D. Lukáš, Temeš; D. Kaššovicová, Trenčín; J. Boržík, Prešov; S. Pospíšil, Žilina; D. Vápeník, Štítnik; Z. Zlatošová, Prievidza; aj tri slnečníčky z juhoslovanskej Selenče: A. Fodorová, M. Šavoltová a K. Škablová.

● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ● SÚŤAZ ●

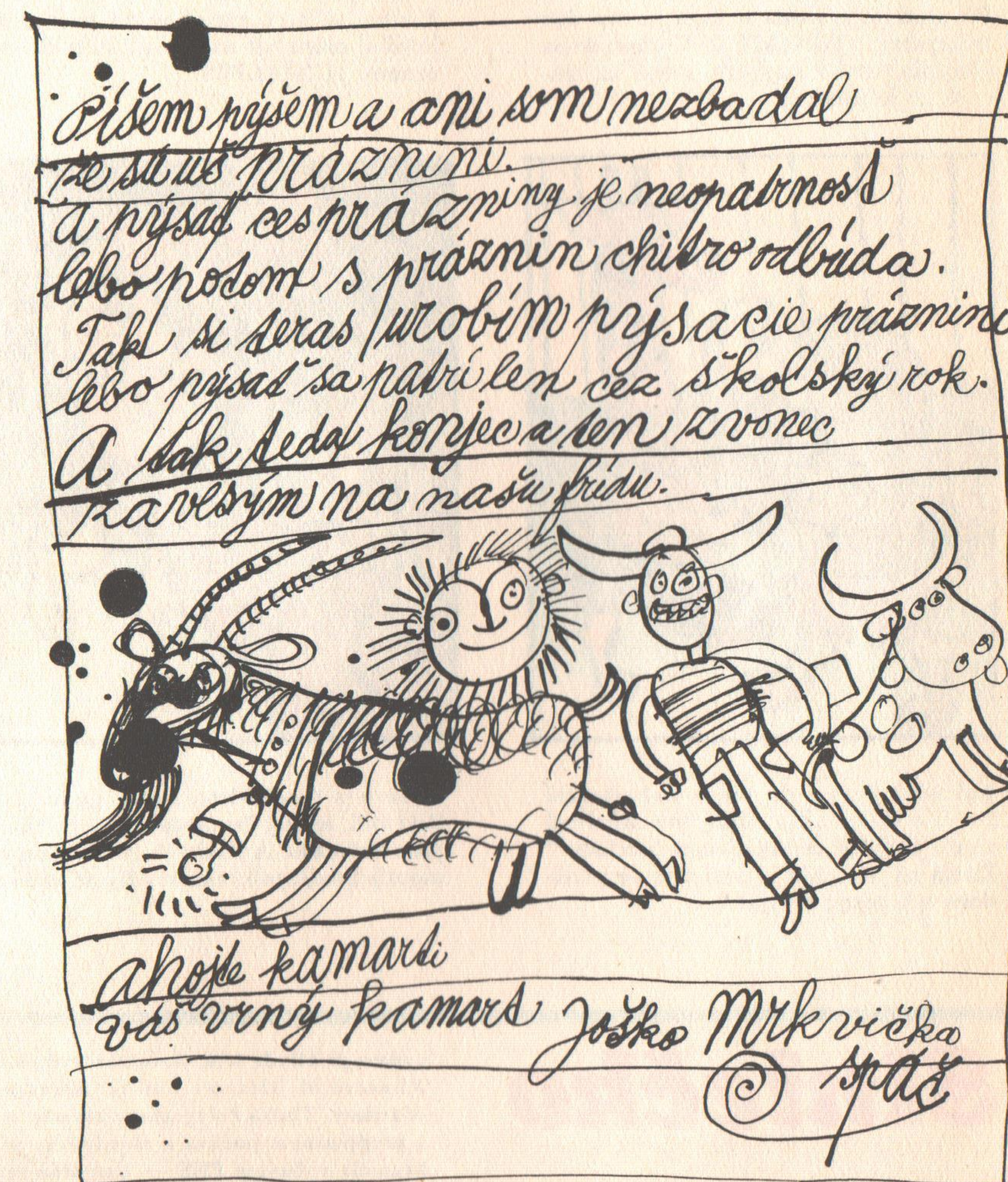
preplavil po suchej zemi? Čakajú na Teba v knižke slovinských rozprávok *Železný prsteň*.

Ak túžiš po knižke, ktorá by Ťa zaviedla do zázračných krajín za červeným morom, za sklenou skalou, ta, kde slatinou strechy prikrývali a klobásami ploty opletali, tiež nájdeš tú pravú. Rozpovie Ti o troch zázračných daroch, o Janečkovi a Labutienke, o človeku, čo sa šiel slnca opýtať, kde jeho sliepka vajíčka znáša, i nezabudnuteľné rozprávky o dvanástich mesiačikoch, o sklenom

vrchu, a vlastne všetky najkrajšie, ktoré počúvajú deti české, poľské, slovenské a lužickosrbské. Už by si mal rád tú knižku v ruke? Možno Ťa *Spievajúcou lípkou* obdarujú za dobré vysvedčenie. Alebo to budú azda nórske rozprávky *Tri princezné na belasej skale?*

Mladé letá znova vydávajú aj *Malú morskú pannu* s prekrásnymi obrázkami, za ktoré získal maliar Albín Brunovský na Medzinárodnej výstave ilustrácií BIB 1967 Zlaté jablčko.

Tvoja kamarátka Magda

Riki Sep z Haukáčova

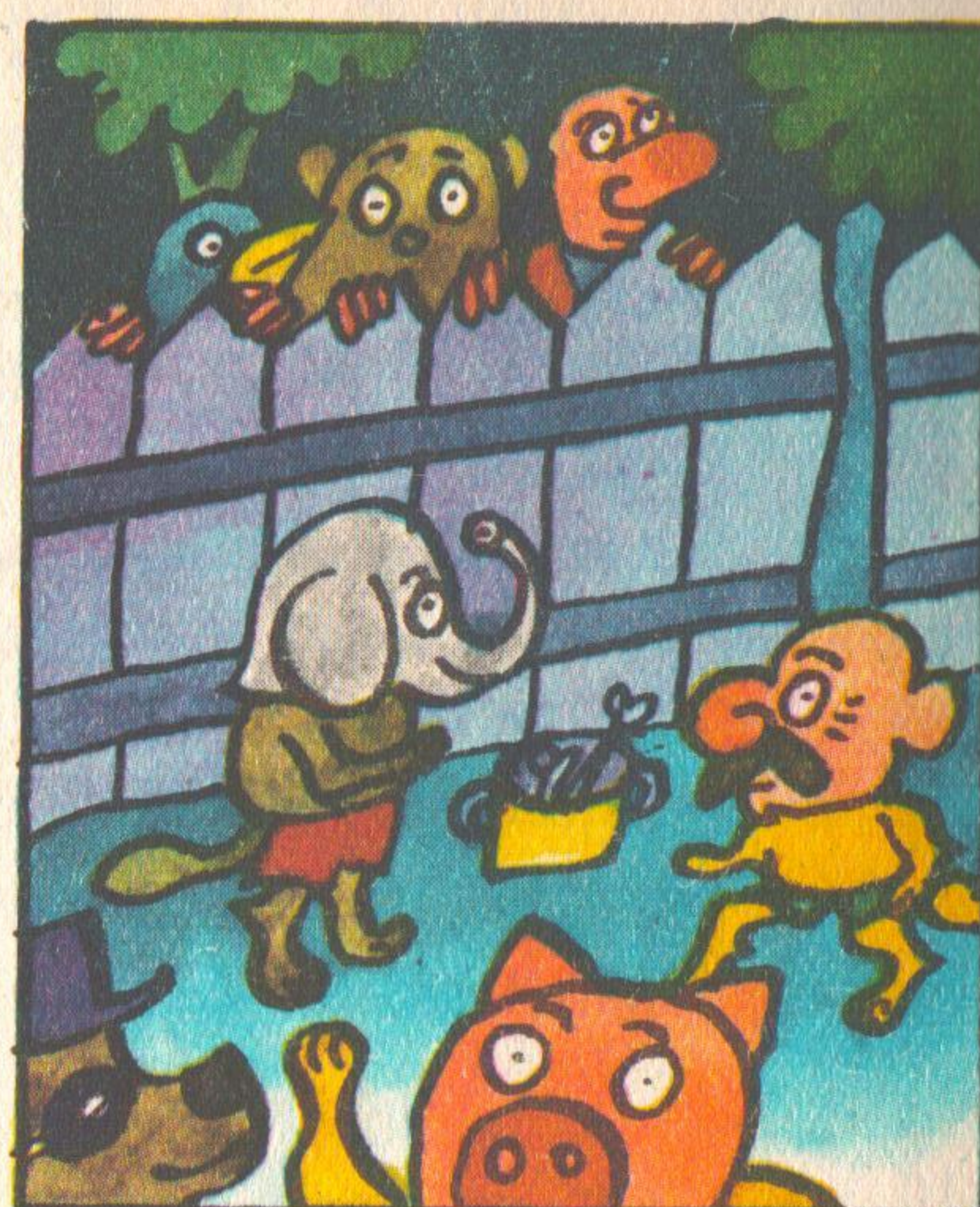
PÍŠE KRISTA BENDOVÁ
KRESLÍ ONDREJ ZIMKA

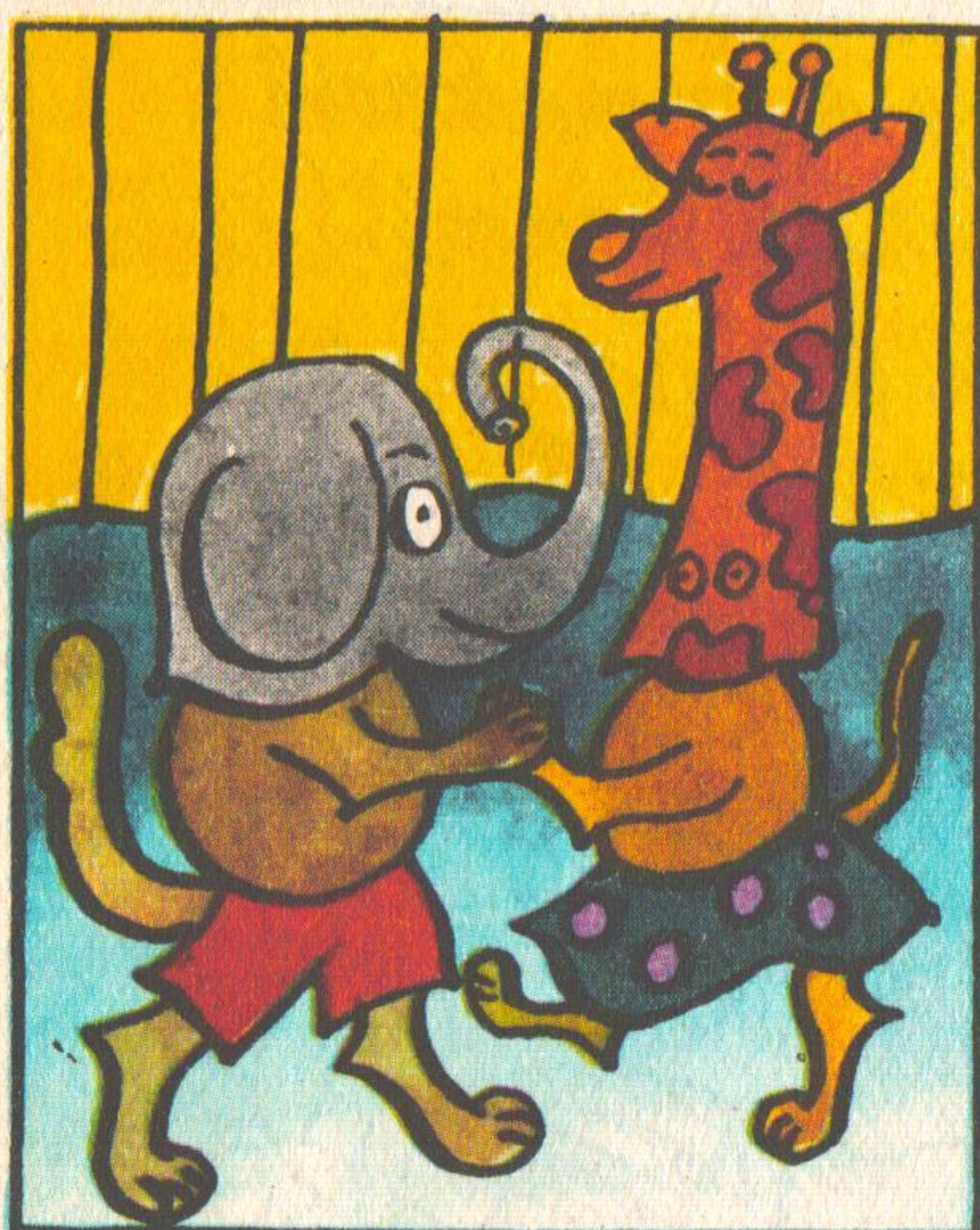
Pri škole je záhrada a dnes na ňu dali transparent: JUNIALES. V záhrade sa zišlo plno detí v maskách, smejú sa, tancujú, to je zábava!

Rikimu sa taký nápad veľmi páči. Nuž hneď aj namaľuje nad bráničku podobný oznam: JUNIALPES.

Teraz sa zase deti pozerajú spoza plota, ako sa psíci vyobliekali za rôzne masky a krásne tancujú. Riki sa obliekol za slona a vyberá si tanečnicu.

Nakoniec pozval do tanca cudzokrajnú žirafu a vraví: „Ešte nikdy som nestretol žirafu, ktorá by takto príjemne brechala!“ Žirafa na to: „Ani ja som ešte nepočula slona tak pekne zavýjať.“

Zábava sa končí, všetci si snímajú masky. Riki vidí, že celý čas tancoval s najkrajšou psou slečinkou. A Kiki vidí, že ten slon je najpríjemnejší psík, akého v živote stretla.

Bola z toho svadba. Tí dvaja žili šťastne v búde a každý na nich kričal: „Kiki! Riki! Kikiriki!“ Riki už nebol sep, ale bol normálny pes, pretože musel dávať dobrý príklad svojim detičkám, kikirikičencom.

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klincová ul. 35/a; tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.